

Vzdelávací systém v nemeckej spolkovkej krajine Bádensko-Württembersko

PhDr. Viera Kačínová

1. Charakteristika školského systému

1.1 Druhy a typy škôl

V školskom zákone pre Bádensko-Württembersko (SchG) z 1.8.1983 (GBL. S.397; K.u.U.S.584 § 4-18 sú vymedzené nasledovné druhy a typy škôl:

- *Grundschule (základná škola)* – zahŕňa prvé štyri ročníky školskej dochádzky (začína sa od šiesteho roku diet'at'a); ide o spoločný základný stupeň školskej sústavy v rámci ktorého majú žiaci nadobudnúť základné poznatky a schopnosti. Súčasťou tohto druhu škôl sú aj tzv. *prípravné triedy základnej školy* (Grundschulförderklassen) pre žiakov s odloženou školskou dochádzkou, ktoré majú pripraviť žiakov na návštevu ZŠ. Na základných školách žiaci spravidla nie sú v prvých dvoch ročníkoch hodnotené formou známok, ich výkony sú hodnotené formou správy.
- *Hauptschule (hlavná škola)* – nadväzuje na štvorročnú základnú školu, zahŕňa päť rokov. Na centrálnych hlavných školách je možné navštíviť aj šiesty ročník, ktorý poskytuje rozšírené všeobecné vzdelávanie. Úspešné ukončenie školy zahŕňa rovnaké vzdelanie ako na tzv. Reálnych školách. Hlavná škola sprostredkuje základné všeobecné vzdelávanie. Je predpokladom pre ďalšie odborné vzdelávanie (najmä v rámci duálneho odborného vzdelávania), na ktoré žiakov pripravuje. Žiaci po ukončení deväťročnej hlavnej školy získajú doklad o ukončení všeobecno-vzdelávacej školy (Erster allgemein bildender Schulabschluss ; Hauptschulabschluss).
- *Realschule (reálna škola)* – nadväzuje v normálnej forme na štvorročnú základnú školu, alebo v nadstavbe na siedmy ročník hlavnej školy, zahŕňa v normálnej forme šesť rokov (od 6.-10 ročníka) a v nadstavbe tri roky. Sprostredkuje rozšírené všeobecné vzdelanie a je predpokladom pre ďalšie odborné vzdelávanie, na ktoré žiakov pripravuje. Žiaci môžu po jej úspešnom skončení študovať aj na vyššom stupni gymnázia. Cca. 16 roční žiaci po úspešnom ukončení získajú doklad o ukončení strednej školy (Mittlerer Schulabschluss; Realschulabschluss).
- *Gymnasium – (gymnázium)* – v rôznych typoch nadväzuje na
 - a) v normálnej forme na základnú školu a zahŕňa osem rokov.
 - b) v nadstavbovej forme na siedmy ročník hlavnej školy a zahŕňa šesť rokov, alebo na desiaty ročník reálnej školy a zahŕňa tri roky.

Žiakom sú k dispozícii tzv. *všeobecno-vzdelávacie gymnázium* (Allgemein bildendes Gymnasium) s rôznou profiláciou ako napr. prírodovedeckou, jazykovou, hudobno-umeleckou, športovou, ďalej tzv. *nadstavbové gymnázium* (Aufbaugymnasium) s prehĺbenou podporou žiakov nadaných v oblasti hudobnej, umeleckej alebo športovej a *odborné gymnázium* (Berufliches Gymnasium), pre žiakov s ukončeným stredným vzdelaním (najmä z reálnych škôl).

Vzdelávanie na gymnáziu je rozložené do dvoch stupňov: nižšieho (Unterstufe) a vyššieho (Oberstufe). Nižší stupeň zahŕňa 5 ročníkov (5.-9.). Vyšší stupeň zahŕňa tri roky (desiaty ročníka ako úvodnú fázu a ročníky 11 a 12). Pre všetky typy gymnázií platí na vyššom stupni, že v ročníkoch sa vyučuje v polročných kurzoch. Kurzový systém návštevy školy tak nahrádza klasický triedny systém. Kurzy si žiak vyberá z povinnej a voľiteľnej oblasti. Pritom sú určité kurzy záväzné. Možnosť voľby je možné obmedziť. Povinnú oblasť zahŕňa jazyková, literárna, umelecká oblasť, spoločensko-vedná oblasť a matematicko-prírodovedecko-technickú oblasť. K tomu sa pridružuje aj náboženstvo, etika a šport. Vzdelávanie vo vyššom stupni je ukončené maturitou. Maturitná skúška

pozostáva prinajmenšom zo štyroch a najviac piatich predmetov. Absolvovaním ústnej a písomnej maturitnej skúšky získa žiak vysvedčenie o všeobecnej vysokoškolskej zrelosti (Zeugnis der allgemeinen Hochschulreife) a je oprávnený študovať na vysokej škole. Hodnotiť výsledky žiakov je možné pomocou bodového systému, ktorý je priradený k tradičným známkam. Do celkových výsledkov žiakov je možné popri výsledkoch v uznávaných kurzoch v maturitnej skúške tiež započítať špeciálny učebný výkon, ktorý žiak získal v maturite z iných kurzov (ktoré majú rôzny stupeň dôležitosti).

Gymnázium sprostredkuje žiakom široké a rozšírené vzdelávanie, ktoré vedie k rozvinutiu schopnosti študovať.

- *Kolleg (internátna škola)* ide o inštitúciu, ktorého úlohou je poskytnúť nadstavbové všeobecné vzdelania a pripraviť žiakov na štúdium na vysokej škole. Ide najmä o žiakov, ktorí ukončili odborné vzdelávanie. Štúdium na tejto škole trvá najmenej dva a pol roka.
- Ďalšie druhy a typy škôl tvoria systém odborného vzdelávania. Typickým je tzv. *duálny systém*, ktorý kombinuje školské teoretické odborné vzdelávanie žiakov s praktickým odborným vzdelávaním na pracovisku, alebo v špeciálnych vzdelávacích dielňach. Žiaci trávajú zhruba 3.-4 dni v týždni na pracovisku a 1 až 2 dni v odbornej škole. V rámci odborného systému vzdelávania môžu žiaci (prevažne absolventi reálnych škôl) študovať na nasledovných typoch škôl:
 - *Berufsschule (základná odborná škola)* – jej úlohou je v rámci odborného vzdelávania alebo vykonávania povolania sprostredkovať žiakom najmä odborné-teoretické poznatky, prehĺbiť ich všeobecné vzdelanie. Základné vzdelanie sa sprostredkuje na základnom stupni, odborné vzdelanie na odborných stupňoch. Vyučovanie sa realizuje v skrátenom vyučovacom čase alebo blokoch. Základný stupeň trvá zväčša rok, kedy žiaci navštevujú školu v plnej miere alebo čiastočne (výučba sa realizuje v spolupráci s podnikovými vzdelávacími inštitútmi). Najčastejšie sa vyskytujúce typy odborných škôl: priemyselné, domáceho hospodárstva a ošetrovateľstva či sociálno-pedagogické alebo poľnohospodárske.
 - *Berufsfachschule (odborná škola)*- sprostredkuje žiakom v závislosti od dĺžky trvania základné odborné vzdelávanie, prípravu na prácu alebo v rozšírenej forme poskytuje všeobecné vzdelávanie, a tak umožňuje žiakom ukončiť stredné odborné vzdelávanie. Ide o školu prinajmenšom s jedným rokom trvania, ktorú žiaci navštevujú permanentne. Škola tak preberá v plnej miere zodpovednosť za vzdelanie žiakov. V oblasti ošetrovateľstva sa môže zaviesť čiastočná školská dochádzka (v skrátenom vyučovacom čase v škole) a ďalšie vzdelanie žiaci môžu nadobudnúť v podnikových vzdelávacích inštitútoch. Návšteva tohto druhu školy nie je podmienená predchádzajúcou návštevou inej odbornej školy. Absolvovaním odbornej skúšky na konci štúdia získajú žiaci štátne uznávaný doklad o ukončení odborného vzdelávania (Berufsabschluss). Žiaci hlavných škôl získajú po absolvovaní dvojročnej odbornej školy doklad o ukončení stredného vzdelania, s ktorým môžu ďalej študovať na odbornom kolegu alebo odbornom gymnáziu.
 - *Berufskolleg (odborný kolega)* – stavia na ukončení reálnej školy (stredného vzdelania); v jednom až troch rokoch tu žiaci získajú odbornú kvalifikáciu a môže tiež viesť k štúdiu na odbornej vysokej škole. Ako typ školy ide spravidla o školu so sústavnou dochádzkou žiakov je možné však zaviesť skrátený vyučovací čas a ďalšie vzdelanie nadobudnúť v podnikových vzdelávacích inštitútoch.
 - *Berufsoberschule (odborná vyššia škola)*– nadväzuje na odbornú školu (Berufsschule) a na praktické odborné vzdelávanie alebo praktické vykonávanie povolania; stavia na základných odborných poznatkoch žiakov a sprostredkuje predovšetkým ďalšie všeobecné vzdelávanie. Člení sa na odbornú vyššiu školu stredného stupňa (Mittelstufe Berufsaufbauschule), ktorý zahŕňa prinajmenšom jeden rok a vedie k ukončeniu stredného vzdelania a vyššieho stupňa (Oberstufe), ktorý zahŕňa prinajmenšom dva roky a vedie k štúdiu na odbornej alebo všeobecnej vysokej škole.

- *Fachschule*- úlohou tohto typu odbornej školy je po ukončení odbornom vzdelávaní a praktickom vykonávaní povolania (prínavnejšom päť rokov) poskytnúť uchádzačom ďalšie odborné vzdelávanie. Pokiaľ žiaci navštevujú školu permanentne trvá spravidla rok, pokiaľ je škola zriadená ako večerná, resp. sa vyučuje cez víkend štúdium na nej trvá dlhšie.
- *Sonderschule* –(špeciálna škola) – slúži na vzdelávanie postihnutých žiakov s požiadavkami špeciálno-pedagogickej starostlivosti. Ide o školy pre slepých, zrakovo postihnutých, sluchovo postihnutých, duševne chorých, telesne postihnutých, podporné školy, rečovo postihnutých, školy výchovnej pomoci, školy pre chorých v dlhšej opatere.

Školy rôznych druhov môžu byť organizačne združené v jednej škole a tvoriť spolok. Ďalej tiež existujú tzv. vzdelávacie centrá, kde sa nachádzajú viaceré samostatné školy, ktoré organizačne a pedagogicky spolupracujú.

Uvedené druhy a typy škôl je možné rozčleniť do stupňov škôl:

- Primarstufe (primárny stupeň): ročníky 1.-4.
- Sekundarstufe I mit Orientierungsstufe (sekundárny stupeň I s orientačným stupňom): ročníky 5.-10.
- Sekundarstufe II (sekundárny stupeň II): ročníky 10-13.

1.2 Zriaďovatelia škôl a ich financovanie

Podľa hlavných zriaďovateľov škôl rozoznávame :

- **verejné školy** (ich zriaďovateľom je obec, okres, regionálny spolok (Regionalverband) alebo školský spolok spoločne so spolkovou krajinou, alebo samotná spolková krajina).

Pre verejné školy platia ustanovenia školského zákona. Pri zriaďovaní, zmenách, zrušení a financovaní škôl spolupracujú spolu zriaďovateľ školy so spolkovou krajinou. **Obce** zriaďujú základné školy, hlavné školy, reálne školy, gymnáziá a príslušné špeciálne školy. **Okresy** môžu zriaďovať reálne školy, gymnáziá a špeciálne školy. Rovnako môžu byť zriaďovateľmi škôl uvedených druhov, ktorú fungujú v rámci vzdelávacieho centra. Okres môže byť zriaďovateľom škôl namiesto obce ak:

- je potrebné založiť školu, ktorú budú navštevovať žiaci hlavnej školy z viacerých obcí; okres rozdelí náklady obciam, ktorých územie spadá do školského okresu.
- najvyšší školský dozorný úrad stanoví, že reálna škola, gymnázium alebo špeciálna škola má nadregionálny význam, alebo nemôže byť garantovaná výkonnosť takejto školy.

V týchto prípadoch musí okres obciam, ktoré sa podieľajú na financovaní škôl rovnakého druhu, pri špeciálnych školách rovnakého typu náklady v primeranom množstve vyrovnáť. Obce však o finančné vyrovnanie musia požiadať.

Okresy a mestá (so štatútom kraja) sú zriaďovateľmi škôl ako odborné gymnáziá, všetkých typov odborných škôl a príslušných špeciálnych škôl.

Spolková krajina je zriaďovateľom gymnázií s nadstavbou so študentským domovom, tzv. kolleg a špeciálnych škôl s internátmi. Tiež môže byť zriaďovateľom pokusných škôl a škôl so špeciálnym pedagogickým významom, ako aj škôl, ktoré síce tieto požiadavky nespĺňajú, avšak ich zriaďovateľom bola doposiaľ (do vydania zákona) spolková krajina.

- **súkromné školy (Schulen in freier Trägerschaft)** –ich zriaďovateľom sú súkromné osoby; na tieto školy sa vzťahuje čiastočne školský zákon, ináč pre ne platí zákon pre súkromné školy. (**SchG, § 1, §27**). Súkromné školy v Baden Württembersku sú združované v Spolku nemeckých súkromných škôl (*Verband Deutscher Privatschulen :VDP*). Viac na stránke: <http://www.vdp-bw.de/>. Súkromné školy obohacujú verejné školstvo a sú čiastočne financované spolkovými krajinami.

Zriadenie ako aj zrušenie verejných škôl musí odobriť najvyšší školský dozorný úrad. Prehľad o poskytnutých finančných dotáciách spolkovou krajinou pre jednotlivé druhy škôl pre Baden-Württemberg v porovnaní s ostatnými spolkovými krajinami, ako aj s inými dotovanými oblasťami za vybrané časové obdobie pozri prílohu č. 2.

2. Dvojúrovňový participačný model obsahu vzdelávania

2.1. Kurikulárna reforma

Spolková krajina Baden Württemberg je jednou z prvých nemeckých spolkových krajín, kde sa začalo s reformou výchovno-vzdelávacieho systému, špeciálne obsahu vzdelávania. Impulzom pre reformu vzdelávania na úrovni tejto spolkovej krajiny, ale tiež na celospolkovej úrovni boli najmä analýzy výsledkov medzinárodných štúdií TIMSS, PISA. S kurikulárnou reformou, ktorá bola spojená špeciálne s reformou učebných plánov¹ škôl v Baden Württembersku sa začalo v roku 2000. Začala sa anketou medzi učiteľmi rôznych druhov škôl o ich skúsenostiach s realizáciou dovedy platných učebných plánov. Medzi dôležité výsledky ankety patrilo prianie učiteľov redukovať učebnú látku a vytvoriť väčší tvorivý priestor pre školy a učiteľov, čo sa vzdelávania týka. Ústrednými myšlienkami reformy bolo najmä:

- posilniť základné a všeobecné vzdelávanie
- zmenšiť vyučovací obsah a otvoriť priestor pre rozvoj špecifických koncepcií škôl, ich profilov, projektovo-orientovaného vyučovania, vnútornú diferenciaciu škôl ako aj rozšíriť možnosti podpory žiakov.
- zmeniť školskú kultúru a kultúru vyučovania na dedinských školách

Hlavnou inštitúciou, ktorá zabezpečovala reformu učebných plánov i vzdelávania na školách bolo *Ministerstvo pre kultúru, mládež a šport Baden Württemberg* (Ministerium für Kulturs, Jugend und Sport Baden Württemberg). Ďalšími inštitúciami, ktoré sa podieľali na reforme boli:

1. *Krajinská rada rodičov* (Landeselternbeirat). Ide o poradný orgán Ministerstva, ktorý pozostáva z vybraných zástupcov rodičov. Jeho úlohou podľa školského zákona (**SchG, § 60**) radiť Ministerstvu pre kultúru, mládež a šport vo všeobecných otázkach výchovy a vzdelávania, zvlášť však pri tvorbe vzdelávacích a učebných plánov a pri odobrení učebníc pre výučbu.
2. *Krajinská školská rada* (Landesschulbeirat) ako poradný orgán Ministerstva pri príprave zásadných opatrení v oblasti školstva. Orgán je zložený zo zástupcov rodičov, učiteľov, žiakov, komunálnych zväzov, cirkvi a uznávaných náboženských spoločenstiev, spolkov zamestnávateľov, spolkov zamestnancov, ako aj osôb so skúsenosťou na poli vzdelávania a výchovy (**SchG, § 71**). Členov určuje ministerstvo.
3. *Rada pre vzdelávanie* (Bildungsrat) – grémium vedcov, osobností (domácich i zahraničných) v oblasti vzdelávania, ktorý radí Ministerstvu pri tvorbe a dopracovávaní učebných plánov, vzdelávacích štandardov bolo aj v rámci tejto reformy ako poradný orgán ministerstvu po celý čas k dispozícii.

Ústrednou myšlienkou reformy obsahu vzdelávania je vymedzenie *tzv. základného kurikula (v reformovaných vzdelávacích štandardoch) a školského kurikula (v novovytvorených školských učebných plánoch)*.

¹ V nemeckej terminológii sa používa označenie „Bildungsplan“ čo by sme mohli preložiť aj ako vzdelávací plán, resp. plán vzdelávania. Z hľadiska obsahového významu pojmu sme jeho označenie prispôbili slovenskej odbornej terminológii a v štúdiu používame preto termín *učebný plán*, resp. *učebná osnova*.

Základné kurikulum (Kerncurriculum) tvoria záväzné obsahy vyučovacích predmetov, či predmetových zväzov, ktoré sú priradované k hlavným **predmetovým a nadpredmetovým kompetenciám**.

Príznačným pre učebné plány (štandardy) je orientácia na kompetencie - žiacke výstupy, ktoré sú *východiskom* každého predmetu, definovania jeho obsahu. Kurikulárna reforma vychádzala zo zmenenej paradigmy vyučovania na školách. Kým v predchádzajúcom období sa pozornosť sústredila na to, **čo sa má v školách vyučovať**, udávajú sa v nových učebných plánoch (štandardoch) **aké kompetencie si deti a mládež musia osvojiť**. Takto nastala zmena od uplatňovania vstupného riadenia k riadeniu výstupov. Ide predovšetkým o definovanie a popis: **odborných (predmetových) a osobných, sociálnych a metodických (nadpredmetových) kompetencií**.

Obsahy učebných predmetov, či predmetových zväzov v rámci základného kurikula sú vybrané tak, aby ich bolo možné sprostredkovať v cca. dvoch tretinách vyučovacieho času na školách. Zároveň sú základom pre **centrálne skúšky**. Ináč sa skúša žiacke osvojenie si učiva, ktoré predpisujú vzdelávacie štandardy na úrovni základného kurikula v hlavných a ďalších všeobecno-vzdelávacích školách okrem iného pomocou **centrálne zostavených porovnávacích prác**. Na prvom stupni základných škôl sa to deje pomocou **diagnostických prác**, ktoré stanovujú stav učenia a vývinu žiaka a sú zároveň podkladom pre ďalší plán rozvoja žiaka.

Školám sa v súvislosti s redukciou obsahu vzdelávania vytvoril veľký priestor. Zaviedli sa tzv. **školské kurikulá (Schulcurriculum)**, ktoré umožňuje školám slobodne disponovať s tretinou vyučovacieho času na školách. Školské kurikulum obsahuje kurikulá jednotlivých učebných predmetov, resp. skupiny predmetov, dopĺňujúce a prehľbujúce ako aj odbory spájajúce a profilujúce prvky. Ide o doplnkové učebné ponuky škôl pre žiakov, ktoré predstavujú prostriedok profilácie školy. Povinnosťou školy je vytvoriť si vlastné školské učebné plány. Umožniť školám vytvoriť si väčší tvorivý potenciál a väčšiu flexibilitu v zostavovaní obsahu vzdelávacích programov sa odzrkadľuje vo vymedzení tzv. **kontingenčnej tabuľke vyučovacích hodín (Kontingenztafel)**, ktorá udáva celkový počet týždenných vyučovacích hodín pre predmet alebo skupinu predmetov v školskom roku pre určitý druh školy a to v definovanej dobe trvania predmetu počas štúdia.

Kompetencie, ktorých dosiahnutie sa žiada vo vzdelávacích štandardoch bude možné získať len na základe súhry základného a školského kurikula.

Postupne sa rozpracovali nové učebné plány pre jednotlivé stupne a druhy škôl (všeobecno-vzdelávacích: základnej školy, hlavnej školy, reálnej školy, gymnázium), ktorých súčasťou sú revidované štandardy učebných predmetov. Všetky sú zverejnené na stránke Ministerstva pre kultúru, mládež a šport Baden-Württemberg <http://www.bildungsstandards-bw.de/>.

Výzvou a usmernením reformnej práce boli aj nariadenia **Konferencie ministrov kultúry (Kultusministerskonferenz-KMK) spolkových krajín Nemecka**. V roku 2002 sa na KMK rozhodlo o formulácii záväzných národných vzdelávacích štandardov, ktoré mali byť základom pre rovnakú prácu na školách, zvýšiť možnosť porovnávania výsledkov na celospolkovej úrovni a tiež zvýšiť nadväznosť školských stupňov vzdelávania. Nebolo však stanovené, či by mali byť štandardy špecifické pre každý druh školy. Spolková krajina Baden-Württembersko bola prvou krajinou, ktorá si uvedomila potrebu špecifických vzdelávacích štandardov pre jednotlivé druhy škôl.

Prvé návrhy vzdelávacích štandardov boli predstavené a prediskutované na vzdelávacom kongrese v Ulme v apríli 2002. Zároveň boli predložené k verejnej diskusii na Internete až do konečnej úpravy v máji 2003. Od školského roka 2004/2005 začali byť postupne zavádzané do škôl. Nové učebné plány (štandardy) platia od škôl. roku 2004/05 a to sukcesívne (základná škola - ročník 1 a 2, hlavná škola 5 a 6, reálna škola ročník 5-7. Na osemročnom gymnázium platia

učebné plány (osnovy) pre všetkých povinne v piatom ročníku; od 6. roč. pre všetkých v nových predmetoch (napr. dejepis alebo 2. cudzí jazyk). Pri ostatných predmetoch (napr. nemeckom jazyku alebo matematiky) majú školy možnosť výberu výučby podľa nových učebných plánov (osnov). Školy získali učebné plány (osnovy) pre predmety cez internet a to v septembri 2003, aby sa mohli rok na ne pripravovať.

Vzdelávacia reforma prebiehala od šk. roku 2002/2003 na experimentálnych školách, kde sa v praxi overovali a ďalej rozvíjali navrhované základné prvky. Výsledky boli zverejnené na Internete. Experimentálne školy sprístupnili svoje osvedčené príklady z praxe ostatným školám. Takýmto spôsobom získali ostatné školy paletu modelov, napr. ku kontingenčnej tabuľke, školskej organizácii a organizácii výučbového procesu, k rozvoju školského kurikula, spôsoboch realizácie vzdelávacích štandardov v učebnej praxi jednotlivých predmetov, predmetových zväzov a tematicky orientovaných projektoch. Paralelne boli vzdelávaní na všetkých typoch škôl multiplikátori, ktorí podporia realizáciu reformy na školách.

Ďalšími výsledkami reformy bolo:

- zavedenie vyučovania cudzích jazykov na základné školy (Grundschule)
- skrátenie školskej dochádzky (dosiahlo sa sukcesívnym zavedením osemročného gymnázia)

In: Der Bildungsplan kurz vorgestellt. „Bildung stärkt Menschen“ Na stránke *Ministerstva pre kultúru, mládež a šport Baden Württemberg*

In: http://www.bildung-staerkt-menschen.de/schule_2004/bildungsplan_kurz

2. 2 Základná charakteristika učebných plánov a vzdelávacích štandardov:

Hlavné otázky, ktoré si tvorcovia učebných plánov počas reformy kládli:

1. Získajú žiaci základné poznatky, je obsahová redukcia učiva primeraná a podarilo sa zrušiť prílišnú špeciálnosť učebného obsahu?
2. Oстане dostatočný priestor pre učenie založené na žiackom konaní a žiackej samostatnosti?
3. Nadobudnú žiaci pomocou vzdelávacích štandardov a z nich odvodeného vyučovania odborné kompetencie, aby ich mohli primerane použiť v rozličných praktických oblastiach pri riešení problémov?
4. Je popri získaní odborných vedomostí a odbornej kompetencie primerane zohľadnené získanie všeobecných kompetencií a kľúčových kompetencií?

In: Bildung stärkt Menschen – Bildungsplan 2004 – Häufig gestellte Fragen zum Bildungsplan. Na stránke *Ministerstva pre kultúru, mládež a šport Baden Württemberg*

In: http://www.bildung-staerkt-menschen.de/schule_2004/fragen_zum_bildungsplan/

Ako sú **učebné plány** vybudované?

1. úroveň: popis výchono-vzdelávacieho cieľa a druhu a typu školy + vzdelávacie štandardy (kompetencie a základné kurikulá)
2. úroveň: konkretizácia úrovne jednotlivých vzdelávacích štandardov
3. úroveň: praktické príklady, ktoré rozpracovávajú školy a sprístupňujú ich pre iné školy na Internete

Tieto tri úrovne sa odlišujú od seba stupňom záväznosti. Prvá úroveň je pre školy záväzná (na základe vymedzení v školskom zákone). Druhá úroveň, ktorá stanovuje na základe vybraných

príkladov požadovanú úroveň vzdelávacích štandardov je pre školy rovnako záväzná. Tretia úroveň ponúka v praxi overené príklady. Nie je pre školy záväzná, má charakter orientačnej pomôcky a slúži ako príklad.

Učebné plány pre jednotlivé druhy a typy škôl obsahujú vzdelávacie štandardy predmetov so základnými obsahmi vzdelávania. Vzdelávacie štandardy popisujú kompetencie a poznatky žiakov (v osobnej, sociálnej, metodickej, a odbornej úrovni), ktoré majú dosiahnuť na rôznom stupni vzdelávania a z rôznych oblastí. Tieto sú aj predmetom centrálného skúšania. Vzdelávacie štandardy požadujú pomocou základného kurikula kompetencie, ktoré zahŕňajú ciele a základné poznatky. Tu sú popísané relevantné vzdelávacie obsahy v zmysle základného vokabulára jednotlivých predmetov, či predmetových zväzov. Pomocou konkretizácie úrovne sa ozrejmuje úroveň požiadaviek kladených na žiakov.

Vzdelávacie štandardy sú rozčlenené na oblasti:

1. *základné myšlienky pre získanie kompetencií*: tieto popisujú najmä vzdelávaciu úlohu predmetu resp. predmetového zväzu a vysvetľujú didaktické princípy, ktoré je potrebné pri vyčovaní dodržať.
2. *kompetencie a obsahy*: predmetové a nadpredmetové kompetencie sú naformulované na relatívne vysokom stupni abstrakcie a sú spojené s konkrétnymi obsahmi.
3. *konkretizácie úrovne*: slúžia k tomu, aby popísali úroveň požiadaviek (kompetencií), ktoré sú definované vo vzdelávacích štandardoch, resp. ich konkretizovali. Konkretizácie úrovne sa vzťahujú na jednotlivé kompetencie a ukážu na základe exemplárneho problému aká úroveň sa pre konkrétny druh a typ školy požaduje. Konkretizácie úrovne tvoria orientačnú pomôcku k pochopeniu vzdelávacích štandardov.

Konkretizácie úrovne (ako súčasť vzdelávacích štandardov) sú rozčlenené do troch oblastí:

1. *Vzťah* – najskôr sa vytvorí vzťah k vzdelávacím štandardom daného predmetu či predmetového zväzu alebo tematicky orientovaného predmetu. Pre lepšie pochopenie sú tu citované, resp. je poukázané na formulácie hlavných myšlienok o získaní kompetencií ako aj konkrétnych znázornení kompetencií a obsahov.
2. *Problém*- ďalej sú tu predložené na príklade problémové úlohy (event. sú doplnené o materiály), ktoré majú byť spracované písomne a/ alebo pomocou konania (experiment, referát, odborná práca a iné)
3. *Popis úrovne* – na koniec sú tu zobrazené spôsoby riešenia problémovej úlohy (tri úrovne) vzdelávaciemu štandardu.

Obsahové ťažiská základného kurikula sú vyberané tak, že je možné cez ne sprostredkovať žiakom najmä **osobné** (personale Kompetenz), **sociálne** (Sozialkompetenz), **metodické** (Methodenkompetenz) a **odborné kompetencie** (Fachkompetenz). Rozvinúť u žiakov osobné kompetencie znamená posilniť u nich dôveru vo vlastné schopnosti, sociálne kompetencie schopnosť a pripravenosť spolupracovať s inými ako aj prevziať zodpovednosť a riešiť konflikty. Odborné kompetencie obsahujú základné poznanie jednotlivých predmetov a metodické kompetencie požadujú od žiaka rozvíjanie metód celoživotného učenia sa. K metodickým kompetenciám patrí: ovládanie stratégií čítania a spracovávania textu, techník prijímania a získavania informácií, techník tvorivosti, experimentovania, spôsobov práce a postupov ako aj prezentačných techník. Tieto kompetencie nestoja však vedľa seba, ale musia byť vnímané v ich vzájomnom prepojení. Školy majú možnosť ich rôznym spôsobom vyjadriť, realizovať podľa špeciálnych situácií v závislosti od miesta, kde sa nachádzajú.

In: Bildung stärkt Menschen – Bildungsplan 2004 – Häufig gestellte Fragen zum Bildungsplan. Na stránke *Ministerstva pre kultúru, mládež a šport Baden Württemberg*

Príklad

Konkretizácia úrovne vzdelávacieho štandardu nemeckého jazyka, ročník 6: Prezentácia knihy

Prezentácia knihy prispieva v rozličnej forme k podpore žiackeho čítania. Žiaci sa učia informovať sa z rôznych médií a použiť metódy prezentácie konkrétnym adresátom. Prezentáciu knihy môžeme realizovať aj ako prácu v skupinách

1) Vzťah k vzdelávaciemu štandardu:

Podpora čítania:

- žiaci môžu:
 - predstaviť ľubovoľnú knihu
 - Využiť príležitosť navštíviť knižnicu

Prednáška textu:

- Žiaci si môžu:
 - Pripraviť text, ktorý budú predčítavať a zmysluplne prednášať. Pritom stoja sebaisto pred triedou a udržiujú zrakový kontakt so spolužiakmi

Kontakt s médiami:

- žiaci môžu:
 - hovoriť o trávení voľného času s knihami, filmami a televíznymi programami a vymieňať si medzi sebou dojmy a hodnotenia

2) Problém:

Po navštívení knižnice si žiaci vyberú knihu, ktorú predstavia spolužiakom. Prednesú im vybratý úryvok z textu.

3) Popis úrovne:

Úroveň A

- Žiaci:
 - prinášajú dôležité informácie o knihe
 - vyberú si z textu knihy vhodné miesto na prednes, zrozumiteľne ho prednesú
 - stručne vysvetlia, prečo odporúčajú túto knihu ostatným

Úroveň B

- Žiaci:
 - si zvolia jednoduchú metódu vizualizácie (napr. nápis na tabuli, plagát), a tak informujú o knihe
 - vyberú si z textu vhodné miesto na prednes, plynule ho prednesú
 - podrobne zdôvodnia svoje odporúčanie diela ostatným

Úroveň C

- Žiaci:
 - si zvolia komplexnú metódu (napr. prezentáciu súboru kníh, návrh titulného listu, vlastná ilustrácia), aby vzbudili u žiakov od začiatku pozornosť o obsah knihy; informujú živým spôsobom a názorne
 - prednesú informácie usporiadané (napr. plán priebehu prednesu, heslá, kartotékové lístky)
 - vyberú si pre prednes vhodný úryvok z textu, ktorý zdôvodnia vo vzťahu k obsahu diela pred prednesom
 - svojim živým a zmysluplným prednesom udržiujú pozornosť počúvajúcich
 - zdôvodnia svoje odporúčania diela ostatným

2.4 Národné vzdelávacie štandardy KMK

Záväzným pre nemecké spolkové krajiny vrátane Bádenska-Württemberska sa stalo uplatňovanie štandardov KMK (Konferencie ministrov kultúry). Štandardy stanovujú aké kompetencie musia žiaci získať v jednotlivých predmetoch vo vybranom ročníku. Odborné modely kompetencií vychádzajú zo školskej praxe, nadväzujú na teoretické východiská PISA štúdie a spoločnom európskom referenčnom rámci pre jazyky.

Národné vzdelávacie štandardy KMK boli rozpracované pre klasické priechodníky nemeckého školského systému vzdelávania, pre koniec:

- Štvrtého ročníka (prechod na sekundárny stupeň vzdelávania I z predmetov: nemecký jazyk, matematika)
- Deviateho ročníka (ukončenie hlavnej školy: Hauptschulabschluss z predmetov nemecký jazyk, matematika, prvý cudzí jazyk: angličtina a francúzština)
- Desiateho ročníka (ukončenie strednej školy: Mittlerer Schulabschluss z predmetov nemecký jazyk, matematika, prvý cudzí jazyk: angličtina a francúzština, biológia, chémia, fyzika)

KMK vydala v roku 2003 vzdelávacie štandardy v predmetoch nemecký jazyk, matematika, prvý cudzí jazyk (angličtina a francúzština) pre stredný stupeň vzdelávania. Pre všetky spolkové krajiny je záväzný termín uplatňovania štandardov od škol. roku 2004/2005. Vzdelávacie štandardy v predmetoch nemecký jazyk, matematika, pre primárny stupeň vzdelávania a v predmetoch nemecký jazyk, matematika, prvý cudzí jazyk: angličtina a francúzština pre ukončenie hlavnej školy budú základom výučby pre školy záväzne od škol. roku 2005/2006.

Spolkové krajiny sa zaviazali implementovať štandardy a používať ich, čo znamená zakomponovať podstatné oblasti do učebných plánov, či štandardov na krajinskej úrovni a pripraviť vzdelávanie učiteľov v tejto oblasti.

Vzdelávacie štandardy vybraných predmetov vychádzajú zo základných princípov učebných predmetov, popisujú základné **predmetové a nadpredmetové kompetencie** - spôsobilosti dôležité pre ďalšie školské a odborné vzdelávanie (vrátane centrálnych obsahov vzdelávania, ktoré majú žiaci získať na konci určitého stupňa vzdelávania (Mittlerer Schulabschluss). Smerujú k systematickému a prepojenému vyučovaniu a sú spracované podľa princípu kumulatívneho získania kompetencií. Vzťahujú sa na kľúčovú oblasť každého predmetu a vytvárajú školám priestor pre tvorivú pedagogickú činnosť. Súčasťou štandardu sú **aj príklady úloh**, ktoré **znázorňujú požadované oblasti kompetencií**, ktoré sa má dosiahnuť (**oblasti 1.-3**). Vo vzdelávacích štandardoch pre 10. ročník sú úlohy priradené jednotlivým stupňom náročnosti podľa jednotných požiadaviek na maturitnú skúšku (EPA).

Napríklad vzdelávacie štandardy nemeckého jazyka pre primárnu a sekundárnu oblasť vzdelávania (roč.4,9,10) cieľia k dosiahnutiu základných kompetencií:

Skúmať reč a jej používanie		
Používať reč ako dorozumievací prostriedok Získať odborné kompetencie Rozmýšľať o používaní jazyka a chápať ho ako systém		
Hovoriť a počúvať s inými, k druhým, pred inými Rozvinúť schopnosť počúvať	Písať Reflektujúco, komunikatívne a tvorivo písať	Čítať – zaobchádzať s textami a médiami Čítať, chápať médiá a využívať ich, Získať poznatky o literatúre
Metódy a techniky práce Budú nadobudnuté pomocou obsahov kompetenčnej oblasti	Metódy a techniky práce Budú nadobudnuté pomocou obsahov kompetenčnej oblasti	Metódy a techniky práce Budú nadobudnuté pomocou obsahov kompetenčnej oblasti

Základné spôsobilosti sú ďalej rozčlenené a tvorené prevažne z kognitívnych schopností, ktoré žiaci majú nadobudnúť. Pomer jednotlivých zložiek obsahu výučby vo vzťahu k základným kompetenciam je zrejmý z nasledovného popisu (ide o výber).

kompetenčné oblasti

1. Hovoriť a počúvať

1.1 hovoriť k druhým

- vyjadrovať sa artikulovane, zrozumiteľne, vecne a primerane situácii
- disponovať širokou a diferencovanou slovnou zásobou
- rozlišovať a používať rôzne formy ústneho vyjadrovania sa (najmä rozprávanie, informovanie, popisovanie, apelovanie, argumentovanie)
- poznať účinky spôsobov rozprávania, brať do úvahy a použiť primerane situácií a adresátovi: hlasitosť, prízvuk, tempo reči, farbu hlasu, vedenie hlasu, reč tela (gestika, mimika)
- tvoriť rôzne rečové situácie, najmä predstavenie sa/ústny pohovor pri uchádzaní sa o miesto; predniesť návrh, sťažnosť, ospravedlnenie, viesť rozhovor

1.2 hovoriť pred inými

- predniesť texty zmysluplne, tvorivo a voľne
- pripraviť si a predniesť dlhšie voľné rečnícke prejavy, predniesť voľne krátke prejavy a referáty
- využívať rôzne médiá na znázornenie obsahu (prezentačné techniky) napr.: tabuľu, fólie, plagáty, moderačné kartičky

1.3 hovoriť s druhými

- konštruktívne sa podieľať na rozhovore

- cieleným pýtáním sa získať potrebné informácie
 - dodržiavať pravidlá rozhovoru
 - zdôvodniť vlastný názor
 - dokázať reagovať vecne na opačný názor a argumentovať
 - mať kritériá pri vnímaní, reflektovaní a posudzovaní vlastného správania pri rozhovore ako aj správania iných
- 1.4 *počúvať s porozumením*
- vnímať a prijímať rečové príspevky iných
 - chápať hlavné výpovede z rozsiahlych hovorených textov, tieto informácie vedieť spracovať a reprodukovať
 - vyvinúť vnímavosť pre verbálne a neverbálne vyjadrenia (vedenie hlasu, reč tela)
- 1.5 *scénicky zabrať*
- scénicky znázorniť vlastné zážitky, postoje, situácie
 - scénicky sprostredkovať (pomocou rôznych medií) texty

Metódy a pracovné techniky

- pripraviť a praktizovať rôzne formy rozhovorov (dialógy, spory, diskusie, rolové diskusie, debaty)
- moderovať, viesť, pozorovať, reflektovať formy rozhovorov
- použiť rečové stratégie (napr. používať rétorické prostriedky)
- spracovať poznámky
- vypísať si odborné termíny
- samostatne štruktúrovať poznámky, využívať ich pri reprodukcii počutého textu
- používať video-feedback
- využívať portfólio (zbierať pravidlá rozhovoru, zoznamy kritérií, pozorovacie hárky, dohodnuté učebné ciele)

2. Písať

2.1 *byť schopný písať*

- napísať texty rukou v dobre čitateľnej forme a v tempe primeranom situácii
- vytvoriť a zmysluplne štruktúrovať texty v súlade s cieľom a s ohľadom na adresáta (napr. rozdelenie listov, okraje, odseky)
- využívať programy na spracovanie textov a ich možnosti: formátovanie, prezentácia
- vyplňovať formuláre

2.2 *správne písať*

- ovládať základné pravopisné pravidlá a správne písať často používané slová, odborné výrazy a cudzie slová
- rozpoznať individuálne ťažiskové oblasti tvorenia chýb a za pomoci stratégií pravidiel pravopisu ich odbúrať, najmä vyhľadať, vyvodit', použiť vedomosti z gramatiky

2.3 *zodpovedne usporiadať proces písania*

Navrhnuť a plánovať texty

- vytvoriť plán písania podľa úlohy a časového plánu, rozhodnúť sa pre primerané druhy textu a skoncipovať texty vo vzťahu k cieľom, adresátom, situácii
- cielene vyhľadávať informačné pramene, najmä knižnice, katalógy, časopisy, internet

- vytvoriť si zbierky materiálov, vedieť ich usporiadať a zatriediť, napr. pomocou numeického číslovania, clusterov, mindmapy...

2.4 písať texty

- vytvoriť formalizované lineárne/nelineárne texty, napr. vecne formulovaný list, životopis, žiadosť, uchádzanie sa o prácu, protokol, vyplniť formuláre, diagram, náčrt, štatistiku
- ovládať základné formy písania a odborne ich používať: informujúce, argumentujúce, apelujúce, skúmajúce, tvorivé
- využívať produktívne formy písania
- predstaviť výsledky analýzy textu: napr. znázorniť formálne a rečové stylistické prostriedky tvorby a ich účinky spríkladovať, vyložiť jazykové obrazy, formulovať tézy...
- vytvoriť texty za pomoci rečových prostriedkov (napr. prirovnania, obrazy, opakovanie)
- vytvoriť texty za pomoci nových médií napr. e-mailov, chatovania

2.5 Prepracovať texty

- využiť stratégie hodnotenia rečovej a pravopisnej správnosti textu

Metódy a pracovné techniky:

- navrhnuť pracovné plány, zbierať, triediť, doplniť informácie.
- formulovať otázky a pracovné hypotézy,
- integrovať do vlastných textov citáty,
- dokázať zaobchádzať s programami na spracovanie textov
- realizovať dielne písania
- portfólio...

3. Čítať – zaobchádzať s textami a médiami

3.1 ovládať rôzne techniky čítania

- disponovať základnými schopnosťami čítania: plynule, zmysluplne, zbežne, selektívne, navigujúco (napr. integrujú obraz-zvuk-text)

3.2 poznať a používať stratégie chápania čítaného textu

- využívať vedome čitateľské očakávania a skúsenosti
- vysvetľovať významy slov
- poznať a používať postupy štruktúrovania textu....

3.3 chápať a využívať texty

chápať a využívať literárne texty

- poznať spektrum vekuprímeranej literatúry (tiež lit. pre mladých) známych autorov
- rozlišovať medzi epickými, lyrickými dramatickými textami najmä medzi žánrami malej epiky, novelami, dlhším rozprávaním, románom, divadelnou hrou, básňou...
- vytvoriť súvislosti medzi textom, dobou vzniku diela a životom autora pri spracúvaní textov z minulosti i zo súčasnosti
- dedukovať z textu nosný obsah
- postihnúť podstatné prvky textu: figúry, priestorovo-časové znázornenia, priebeh konfliktu
- poznať a využiť odborné poznatky pri analýze literatúry: najmä funkciu rozprávača, perspektívy rozprávača, monológ, dialóg, metafora, rým...

- rozpoznať rečové tvorivé prostriedky v ich účinnosti a rozpoznať ich historickú podmienenosť
- rozvíjať vlastné prístupy k vyloženiu významu textu a deklarovať ich na konkrétnom texte
- využívať analytické metódy (skúmať texty, porovnávať ich, komentovať ich)
- využívať produktívne metódy (zmeny perspektívy, vnútorný monológ, scénické znázornenie, dopísanie textu, prepis textu do iného štýlu...)
- hodnotiť konania postáv, ich spôsoby správania

3.4 chápať a využívať odborné texty

- rozlišovať rôzne funkcie textu a druhy textu: informujúce, apelujúce, regulujúce, inštruujúce
- cielene získavať informácie, usporiadať ich, porovnávať ich, hodnotiť, dopĺňovať
- vyhodnocovať nelineárne texty
- rozpoznať úmysly komunikované v texte
- tvoriť závery z odborných textov
- rozlišovať v texte medzi informovaním a hodnotením

3.5 chápať a využívať médiá

- rozlišovať medzi informačnou a zábavnou funkciou médií
- rozpoznať špecifické mediálne formy: napr. tlačené alebo on-line noviny, infotainment, hypertexty, reklamnú komunikáciu, film
- rozpoznať a zhodnotiť úmysly a účinky
- poznať základné prostriedky mediálneho znázorňovania obsahu a dokázať odhadnúť ich účinky
- rozlišovať medzi skutočnosťou a virtuálnym svetom v médiách napr. televízne série, počítačové hry
- využívať možnosti informovania sa napr. vyhľadávať informácie k problému/téme v rôznych médiách, porovnávať ich, vyberať si z nich vyhodnocovať ich
- využívať médiá na prezentáciu a ako prostriedok estetickej produkcie.

Metódy a pracovné techniky

- excerpovať, citovať, udávať pramene
- využívať príručky na vysvetlenie odborných termínov...
- znázorniť obsahy
- používať prezenčné techniky: médiá (napr. tabuľu, fóliu, plagát, počítačovú prezentáciu..)

4. Skúmať jazyk a jeho využitie

4.1 reflektovať a vedome tvoriť texty/výpovede v kontextoch využitia

- pri hovorení rozpoznať a zohľadniť úroveň obsahu a vzťahu so základnými faktormi rečovej komunikácie (vydarenú resp. nevydarenú komunikáciu)
- pri hovorení diferencovane používať slovnú zásobu
- postihnúť základné funkcie textu, najmä kde ide o informáciu, reguláciu, apel, kontakt, seba prezentáciu, estetickú funkciu
- poznať „jazyky v jazyku“ a rozlišovať ich funkcie: štandardný jazyk, hovorová reč, dialekt, odborný jazyk, písaný a hovorený jazyk...

4.2 analyzovať a reflektovať vytvorený text

- poznať a vedieť využiť rečové prostriedky k zaisteniu textovej koherencie:
 - úroveň slova (morfologické prostriedky)
 - úroveň vety (syntaktické prostriedky)

- úroveň významu (sémantické prostriedky)
 - poznať a vedieť využiť možnosti štruktúrovania textu
- 4.3 *poznať a využívať slovné možnosti v hovorení, písaní a skúmaní textu*
- poznať vetné štruktúry a funkčne ich používať
 - poznať slovné štruktúry a funkčne ich používať
 - poznať gramatické kategórie a funkčne ich používať v situačných a funkčných kontextoch
- 4.4 *poznať vzťahy medzi bláskou a písmenom a reflektovať ich*
- poznať dôležité pravidlá výslovnosti a ortografie a zohľadniť ich pri hovorení

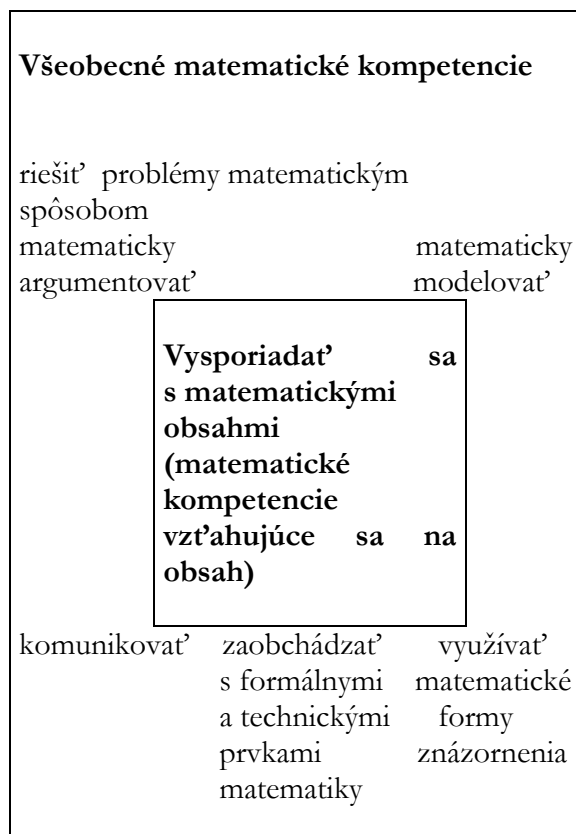
Metódy a pracovné techniky

- využívať stratégie hodnotenia pravopisnej správnosti textu
- využívať katalógy

In: Bildungsstandards im Fach Deutsch für den Mittleren Schulabschluss

http://www.kmk.org/schul/Bildungsstandards/Deutsch_MSA_BS_04-12-03.pdf, s.11-21.

Vzdelávacie štandardy z matematiky pre primárnu a sekundárnu oblasť vzdelávania I.roč.4, 9,10) smerujú k dosiahnutiu **všeobecných a špeciálnych matematických kompetencií**:

Všeobecné matematické kompetencie žiaci získajú v interakcii s matematickými obsahmi. Ide o určité žiacke dispozície, ktoré sú konkretizované vo vzťahu k obsahu. *Matematické kompetencie* vzťahujúce sa na obsah sú ďalej priradované vybraným ústredným pojmom z matematiky (mathematische Leitidee), aby žiaci pochopili základné matematické koncepcie.

Ide o ústredné pojmy:

- číslo (Zahl)
- meranie (Messen)
- priestor a forma (Raum und Form)
- funkčná súvislosť (Funktionaler Zusammenhang)
- údaje a náhodnosť (Daten und Zufall)

Ústredný pojem zjednocuje obsahy z rôznych matematických oblastí a špirálovite prechádza matematickým kurikulumom. Priradenie matematickej kompetencie, ktorá sa vzťahuje na obsah k ústrednému pojmu nie je vždy jednoznačné, ale závislé od toho, ktorý aspekt matematickej práce sa v obsahovej súvislosti zdôrazní.

In: Bildungsstandards im Fach Mathematik für den Mittleren Schulabschluss. In: http://www.kmk.org/schul/Bildungsstandards/Mathematik_MSA_BS_04-12-2003.pdf s.11-13.

Národné štandardy KMK v súčasnej podobe nie sú ešte dokončené. Uvádzané kompetenčné modely nie sú kompletné, chýba odstupňovanie kompetencií podľa úrovní, ktoré sú nahradzované požadovanými oblastami. Používajú sa vyjadrenia cieľov ako napr. „reprodukovat“, „vytvárať súvislosti“, „zovšeobecniť“, „reflektovať“. Pritom sa nejedná o odstupňovanie náročnosti požadovaného, ale skôr o klasifikovanie dimenzií požadovaného učebného výkonu žiaka. Stupeň náročnosti úlohy je vyjadrený skôr prostredníctvom učebného obsahu (napr. teória relativity), kontextu (vytvoriť vzťah závislosti) a rámcových požiadaviek (napr. času, učiteľovej podpory). Výnimkou sú štandardy pre cudzie jazyky, ktoré vychádzali z európskeho referenčného jazykového rámca. Štandardy tiež neodpovedajú na otázky kedy môžeme považovať stanovené požiadavky za splnené. K názornosti a konkretizácii štandardov prispieva síce vymedzenie praktických príkladov a tie sú priradené k jednotlivým požadovaným oblastiam. Úlohy však nepredstavujú testové položky a tiež nie je zo štandardov jasné koľko úloh z ktorej požadovanej oblasti musí byť vyriešených, aby boli splnené požiadavky vymedzené v štandardoch. (In KMK- Bildungsstandards : Konsequenzen für die Arbeit an bayerischen Schulen, 2005, s. 12.)

2.4 Výsledky PISA štúdie ako súčasť vzdelávacích štandardov

Vo vzdelávacích štandardoch z roku 2004 sú zapracované výsledky PISA štúdie 2000. Ide predovšetkým o rozvoj ťažiskových oblastí:

Rečová/Čitateľská kompetencia:

- nemecký jazyk ako učebný princíp bude realizovaný vo všetkých predmetoch. V budúcnosti sa plánuje využiť témy nemeckého jazyka aj v rámci iných učebných predmetoch, či predmetových zväzov (napr. protokoly, správy...); na všeobecno-vzdelávacích školách sa majú vyvíjať a presadzovať koncepcie individuálnej jazykovej podpory žiaka (počíta sa so spoluprácou rodičov)
- vo vyučovaní sa majú podporovať stabilné čitateľské návyky žiakov
- žiaci sa majú cvičiť v čitateľských stratégiách a stratégiách samostatného učenia sa v každom predmete
- zabezpečiť sa zaškolenie učiteľov v oblasti rozvoja schopnosti diagnostikovať, žiackej podpory a diferenciacie vo vzťahu k podpore čítania a hovorenia.
- iné formy hodnotenia výsledkov žiakov a zohľadnenie mimoškolského čítania majú slúžiť k posilneniu motivácie žiakov.
- do výučby nemeckého jazyka sa má zakomponovať zaobchádzanie žiakov s pragmatickými textami ako aj vecnou literatúrou, čím sa má pomôcť vyrovnat' rozdiely v čitateľských návykoch žiakov oboch pohlaví.

Matematické vzdelávanie:

- výučba matematiky sa má rozvíjať smerom od sprostredkovania matematických faktografických poznatkov k modelovaniu náročnejších vnútorných matematických kontextov. Dôležitým prvkom je tu zadávanie otvorených úloh pre žiakov.

Prírodovedecké vzdelávanie:

- prírodovedecké predmetové zväzy uľahčujú využitie aplikovaného a problémového učenia. Žiakom sa bude tiež viac zdôrazňovať význam prírodovedného vzdelávania pre ich školskú kariéru, šance nájsť si dobré zamestnanie a tiež pre lepšie chápanie samého seba a okolitého sveta.

In: Bildung stärkt Menschen – Bildungsplan 2004 – Häufig gestellte Fragen zum Bildungsplan. Na stránke *Ministerstva pre kultúru, mládež a šport Baden Württemberg*

In: http://www.bildung-staerkt-menschen.de/schule_2004/fragen_zum_bildungsplan/

3. Charakteristika systému vzdelávania na gymnáziách

3.1 Reforma gymnaziálneho vzdelávania

Systém gymnaziálneho vzdelávania v Bádensku-Württembersku prešiel generálnou reformou. Výsledkom reformy bola zmena deväťročných gymnázií, (ktoré existovali popri osemročných gymnáziách) na osemročné. Pre všetky gymnázia v normálnej forme platí prechod na osemročné gymnázium (5.-12 ročník).

Reformoval sa tiež obsah vzdelávania. Ťažiskovými z obsahu vzdelávania sa stali predmety: nemčina, matematika a cudzie jazyky a tiež ťažiskovými kompetenciami kompetencie z týchto predmetov.

Od školského roka 2004/2005 sa zaviedli od 5 ročníka nové vzdelávacie štandardy, školské kurikulum a kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín. Zároveň platia prechodné opatrenia v zavádzaní zmien: napr. čo sa týka zavádzania vzdelávacích štandardov vo vyšších ročníkoch alebo predmet prírodné vedy a techniky v rámci školského pokusu – povinnosťou pre gymnázia sa stávajú od školského roka 2007/2008.

Novinkou v rámci nadpredmetového vyučovania je zavedenie predmetových zväzov: **geografia – hospodárstvo (ekonomika) – náuka o spoločnosti (Fächerverbund Geographie – Wirtschaft – Gemeinschaftskunde: GWG)**. Jeho zavedenie vychádza z potreby podporiť komplexné nazeranie žiakov na svet, prepojiť nadpredmetové témy a otázky. Vzdelávacie štandardy predmetov geografia a náuka o spoločnosti v spojitosti s hospodárstvom (ekonomikou) sú navzájom zosúladené. Hlavné myšlienky jednotlivých predmetov a predmetové kompetencie sú združené.

Začlenením predmetu hospodárstvo/ekonomika do skupiny sa má vedome posilniť ekonomické vzdelávanie na gymnázium (ako predpoklad všeobecného vzdelávania).

Predmetová skupina GWG zahŕňa tri integrované predmety s tromi nadpredmetovými témami. Ide o tzv. „**integrované moduly**“ (**integrative Module**), ktoré pokrývajú nasledovné témy:

- „Pozorovanie, orientovanie a demokratické konanie v prostredí blízkom zážitkom žiakov“ (ročník 6)
- „Žiť a pracovať v rôznych kultúrnych priestoroch“ (ročník 8)

- „Globálne výzvy a zabezpečenie budúcnosti“ (ročník 10)

Príklady vzdelávacích štandardov v predmetovej skupine GWG:

Geografia (ročník 6)

- odborné metodové kompetencie

Žiaci môžu (...) realizovať prieskumy miesta, jednoduché mapovanie miesta, zbierať informácie, vyhodnocovať výsledky a primerane ich prezentovať

Hospodárstvo (ekonómia) (10 ročník)

Žiaci môžu popísať zmeny vo svete práce a povolania a objasniť s tým spojené účinky

Náuka o spoločnosti (8 ročník)

Demokracia v obci – účasť a spolupráca mladých v procese vyjadrovania vôle

Žiaci môžu (...) popísať možnosti svojej účasti na demokratickom vyjadrovaní vôle v obci

Integrovaný modul (ročník 10)

Téma: globálne výzvy a zabezpečenie budúcnosti

Žiaci sú schopní posúdiť účinky demografického vývoja na zaistenie základných životných podmienok (...).

Od škol. Roku roku 2007/2008 sa zavedie do gymnázia s prírodovedeckým profilovaním štvorhodinový ťažiskový, povinný predmet **prírodné vedy a technika (Naturwissenschaft und Technik)** v 8.-10. ročníku. V gymnázium s jazykovým profilovaním sa obdobne zavedie tretí cudzí jazyk. Predmetom vyučovania sú témy aplikovaných prírodných vied a technika. Prostredníctvom obsahových oblastí „Človek“, „Životné prostredie“ „Technika“ a „Zem a vesmír“ sa žiaci na konkrétnych príkladoch naučia postupy a metódy prírodovedeckého výskumu a technického rozvoja a precvičia sa v nich. Ťažiskom je projektové vyučovanie a dlhodobé pozorovanie javov. Technické priebehy ako aktuálne výskumné projekty budú žiaci pozorovať na mieste, kde sa uskutočňujú.

Ďalším ťažiskom reformy bolo jazykové vzdelávanie. Od prvého ročníka základnej školy sa povinne zavádza výučba cudzieho jazyka. Od škl. Roku 2007/2008 sa od piateho ročníka zavedie vo všetkých ročníkoch druhý cudzí jazyk. Jazykové štandardy sa orientujú podľa spoločného európskeho referenčného rámca Rady Európy.

Povinnosťou gymnázií je tvorba vlastných školských kurikul, kde sa odzrkadlí najmä rozdelenie vyučovacích hodín pre jednotlivé predmety v ročníkoch (podľa kontingenčnej tabuľky ako aj využitie tretiny vyučovacieho času na zavedenie profilujúcich predmetov). Na požiadanie sú školám k dispozícii *školské poradcovia*, ktorých sprostredkuje *Vrchný školský úrad*. Poradcovia pomôžu školám pri procesných otázkach, nie však obsahových. Tieto si školy musia vyriešiť samé.

Novinkou je aj tzv. *rytmizácia vyučovania* v osemročných gymnáziách. Skrátil sa vyučovací čas a povinný počet týždenných vyučovacích hodín. Školy môžu voľne disponovať dvanástimi polhodinami. Tieto hodiny môžu byť k dispozícii pre podporné pedagogické opatrenia na školách. Zaviedlo sa aj vyučovanie v popoludňajších hodinách, pričom v niektorých prípadoch odpadá vyučovanie dopoludnia. Dokonca majú školy možnosť zaviesť sobotňajšie vyučovanie. Napr. žiaci v 5. a 6. ročníku majú skrátené vyučovanie; najviac raz do týždňa majú mať celodenné vyučovanie, vyučovanie sa môže presunúť na popoludnie. V 7. a vyšších ročníkoch sa môže

vyučovať dva až tri krát v popoludňajších hodinách. Na druhej strane sa počíta s dlhšími školskými dňami.

Nová koncepcia sa vyznačuje týmito charakteristickými znakmi :

- vyučuje sa viac vo forme dlhších časových jednotiek a tým sa zníži počet predmetov vyučovaných za deň,
- využívajú sa otvorené, na žiaka zamerané, projektové učebné formy s veľkou mierou samostatnosti pre žiakov predovšetkým popoludní
- zavádzajú sa dlhšie a zmysluplne využité prestávky; dlhšie prestávky cez obed; napr. prestávka môže byť využitá na sociálne učenie sa a tvorbu kolektívu)
- vytvorí sa koncepcia školy ako spoločného priestoru pre učenie a život a to pre žiakov, učiteľov, rodičov a tiež všetkých, ktorí sa podieľajú na školskom živote.
- integrujú sa ponuky rôznych spolkov do školského popoludňajšieho programu.

Nové formy hodnotenia výkonu žiakov na gymnáziách

Novými formami hodnotenia sa stalo hodnotenie prezentácie projektov, kolokvií, výsledkov skupín žiakov. Od roku 1998 sa testovali rôzne spôsoby hodnotenia na hlavných školách, reálnych školách, gymnáziách. Ide predovšetkým o tzv. **ekvivalentné stanovenia výkonov žiakov (gleichwertige Feststellungen von Schülerleistungen: „GFS“)** pomocou písomných prác, ročníkových prác, projektov, experimentálnych prác z prírodovedeckej oblasti, referáty, voľné práce, ústne skúšky alebo iné prezentácie. Cieľom je znížiť na školách počet tradičných triednych prác. Žiaci píšu porovnávacie práce alebo ináč nazývané ročníkové práce, ktoré v šiestom ročníku majú za cieľ okrem stanovenia úrovne dosiahnutia kompetencií žiakmi potvrdiť či si žiak správne zvolil druhy školy, resp. nie je pre neho výhodnejšie štúdium na inom druhu školy. Porovnávacie práce píšu žiaci zo 4. predmetov (dvoch hlavných a dvoch vedľajších). Úlohy sú zadávané centrálnou *Spolkovým inštitútom pre výchovu a vyučovanie*, opravujú ich učitelia škôl a dosiahnutá známka sa žiakovi počíta ako za dodatočnú školskú prácu. Najmenej musia žiaci písať v hlavných predmetoch štyri ročníkové práce.

Na záver prikladáme ukážku prepojenia kompetenčnej a obsahovej oblasti vo vzdelávacom štandarde matematiky pre gymnázia v 6. ročníku

Matematika – citát z ústrednej myšlienky získania kompetencií – usmernenia

Hlavným cieľom všetkých matematických aktivít je schopnosť riešiť problémy. Keď nadobudnú problémové situácie pre žiakov význam a to v spojitosti k okoliu stane sa matematika pre žiakov relevantná. Keď žiaci zažijú pri riešení problémov úspech, rastie ich sebaistota pri kontakte s matematikou a ich pripravenosť a schopnosť komunikovať matematicky.

Aby sa naučili komunikovať pomocou matematiky je potrebné žiakov vtiahnuť do aktívnej matematiky. Spoločné objavovanie, skúmanie, písanie a vysvetľovanie matematických predstáv podporuje komunikáciu a kooperáciu. Posilnená podpora učenia s porozumením a verbalizácia matematického obsahu je sprevádzaná redukovanými požiadavkami v oblasti schopností počítania.

Hlavná myšlienka „zosieťovanie“

- situácie a otázky popísať pomocou konkrétnych, verbálnych, grafických, numerických modelov alebo znázornení; riešiť problémy zo zážitkov žiakov pomocou rôznych matematických konceptov; použiť matematické poznatky na riešenie nových otázok, popísať a zdôvodniť riešenie problémov.

Obsahy:

- preklad foriem znázornenia
- nákres

- siete telies, modely telies, obrázky diagonály
- slovné predpisy, tabuľky, diagram

In: Gymnasium: Das Neue im Bildungsplan für das Gymnasium. In: http://www.bildung-staerkt-menschen.de/schule_2004/bildungsplan_kurz/gymnasium

4. Kontingenčné tabuľky vyučovacích hodín

Veľký význam pre školy v rámci školských vzdelávacích programov v súvislosti s voľným plánovaním obsahu vzdelávania nadobudli kontingenčné tabuľky vyučovacích hodín, ktoré dobre sprehľadujú obsahy vzdelávania na jednotlivých druhoch a typoch škôl aj s možnosťami profilácií škôl. V nasledujúcej časti prinášame výber kontingenčných tabuliek vybraných druhov a typov škôl.

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín (Grundschule)

Predmet	ročník 1 - 4
Náboženstvo ¹	8
Nemecký jazyk	26
Cudzí jazyk ²	8
Matematika	19
Človek, príroda a kultúra	25
Pohyb, hra, šport	12
Tematicky orientované projekty ³	
Doplňkové ponuky ⁴	10

1 Počet hodín vyučovania náboženstva sa stanoví so súhlasom najvyšších cirkevných úradov.

2 Vyučovanie cudzích jazykov je potrebné rozdeliť na menšie časové jednotky (ako je klasická vyučovacia hodina)

3 Integrované v rámci predmetov a predmetových skupín

4 Priradí Štátny školský úrad zo zdrojov, ktoré sú k dispozícii

In: <http://www.bildung-staerkt/menschen.de/unterstuetzung/schularten/grundschule/kontingentsstudentafel>

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín – Hlavná škola

	Ročník až 9	5Ročník 10
I Základné oblasti		
Náboženstvo / Etika ¹	9	2
Nemecký jazyk	23	5
Matematika	21	5
Anglický jazyk	18	5
Svet – Čas - Spoločnosť (Dej, Občianska náuka, Politika, Zemepis, ¹⁷		4
Hospodárska náuka) ²		
Látka - Príroda - Technika (Biológia, Chémia, Fyzika, Technika, Domáce ¹⁷		5
hospodárstvo/Práca s textilom (HTW)) ²		
Ekonomika/Hospodárstvo - Práca - Zdravie (Hospodárska náuka , Biológia, ¹⁵		3
Domáce hospodárstvo/Práca s textilom, Technika) ²		
Hudba - Šport - Tvorivosť (hudba (s tancom), Šport vrátane obľúbeného ²⁷		3

športu, Výtvarné umenie, Biológia, Technika, Práca s textilom) ²	
Aplikovaná oblasť informačno-technické základné vzdelávanie ³	
Tematicky orientované projekty ³	
Doplnkové vyučovanie ⁴	5
Podporné vyučovanie ⁵	2
II Rozširujúce oblasti	
Doplnkové ponuky ⁶	6

¹ Počet hodín vyučovania náboženstva sa stanoví so súhlasom najvyšších cirkevných úradov.

Pre žiakov od 8. roč. ktorí sa nezúčastnia vyučovania náboženstva sa vyučujú tri hodiny etiky.

² Podčiarknutím sa vymedzí ťažisko každého predmetu alebo predmetovej oblasti.

³ Integrované v rámci predmetov alebo predmetových skupín

⁴ Ako príprava na návštevu 10 ročníka sa organizuje v ročníkoch 8 a 9 doplnkové vyučovanie

V anglickom jazyku obsahuje spolu štyri hodiny v týždni a v matematike spolu jednu hodinu týždenne.

⁵ V ročníku 8 a 9 sú k dispozícii dve hodiny týždenne pre žiakov, ktorí sa nezúčastnia na doplnkovom vyučovaní

⁶ Priradí Štátny školský úrad zo zdrojov, ktoré sú k dispozícii ťažisko pre ročníky 5 a 6.

In:<http://www.bildung->

[staerke/menschen.de/unterstuetzung/schularten/hauptschule_werkrealschule/kontingestudentafel](http://www.bildung-staerke/menschen.de/unterstuetzung/schularten/hauptschule_werkrealschule/kontingestudentafel)

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín – Reálna škola

	Ročníky5-10
I Povinné oblasti	
Náboženstvo/Etika ¹	11
Nemecký jazyk	26
Angličtina/Francúzština	23
Matematika	24
Dejepis	8
Zemepis, Hospodárska náuka, Náuka o spoločnosti (EWG)	15
Prírodovedecké práce (NWA)	24
Umelecká oblasť: Hudba, Výtvarné umenie	19
Šport	17
II Povinne voliteľné oblasti od 7. ročníka	
Technika	12
Človek a životné prostredie	12
Angličtina/Francúzština ²	12 (18)
III Integrovaná oblasť (ročníky 5 - 10)	
Tematicky orientované projekty ³	(8)
Informačno-technické základné vzdelávanie ⁴	(12)
IV Pedagogické ťažiská (ročníky 5 a 6)⁵	4

¹ Žiaci, ktorí nenavštevujú v ročníkoch 8. -10 vyučovanie náboženstva navštevujú 5 hodín

v týždni etiku.

Počet týždenných hodín vyučovania náboženstva sa stanoví v spolupráci s osobami poverenými cirkevnými úradmi.

² Pre žiakov, ktorí majú od 5. roč. povinný cudzí jazyk francúzštinu, je od 7. roč. povinným cudzím jazykom aj angličtina.

³ V ročníkoch 5-10 sa vyučujú v rozpätí min. dve hodiny týždenne nadpredmetové projekty: Technické práce, Sociálne angažovanie, Orientácia na povolanie na reálnych školách ako aj Hospodárenie – Spravovanie/administrovanie – Právo. Hodiny sa získajú odobratím hodinovej dotácie predmetom, ktoré tvoria obsah projektov. Projekt Technické práce sa ukončí najneskôr v 6. roč. Konferencia učiteľov rozhodne o realizácii projektov v každom ročníku o časovom rámci a o zúčastnení predmetov.

⁴ Integrované v rámci predmetov a predmetových skupín

⁵ Priradí Štátny školský úrad zo zdrojov, ktoré sú k dispozícii

In: <http://www.bildung-staerkt-menschen.de/unterstuetzung/schularten/realschule>

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín pre gymnázia normálnej formy (roč. 5.-10)

(Stav február 2004)

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín udáva pre predmety, predmetové skupiny a nový predmetový zväz (geografia – hospodárstvo (ekonomika) – náuka o spoločnosti: GWG) celkový počet vyučovacích hodín pre 6 rokov (ročník 5- 10). Umožňuje školám stanoviť ťažiskové obsahy v rámci rôznych ročníkov ako aj predmetových zväzov.

Predmety, predmetové skupiny /profilácia	Kontingenty
Náboženstvo/etika ¹	11/7
Nemecký jazyk	24
Dejepis ²	10
1.a 2. Cudzí jazyk	40
Matematika	24
Prírodné vedy ²	25
Šport ²	16
Umelecké predmety ²	18
Zemepis-hospodárstvo(ekonomika) – náuka o spoločnosti (GWG)	14
Profily (3. Cudzí jazyk, Prírodné vedy a Technika) alebo Hudba, Výtvarané umenie, Šport)	12
Polhodiny (Použitie podľa rozhodnutia školy)	12

¹ Počet týždenných hodín vyučovania náboženstva sa stanoví v spolupráci s osobami poverenými cirkevnými úradmi. Etika sa vyučuje od 7. ročníka

² Dejepis sa vyučuje od 6. roč., prírodné javy v roč. 5 a 6, fyzika od roč. 7, chémia od roč. 8. Profilové predmety: šport, hudba alebo výtvarné umenie predpokladajú v roč. 5 - 7 posilnené vyučovanie predmetov. V kontingenčnej tabuľke sú potrebné hodiny k dispozícii.

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín pre gymnázia nadstavbovej formy (roč. 7-11)

Sedemročná nadstavba (stav feb.2004)

Predmety, predmetové skupiny /profilácia	Kontingenty
Náboženstov/etika ¹	9/7
Nemecký jazyk	20
Dejepis	34
1.a 2. Cudzí jazyk	40
Matematika	20
Šport	12
Prírodné vedy	21
Zemepis-hospodárstvo(ekonomika) – náuka o spoločnosti(GWG)	12
Profily	12
Umelecké predmety	15
Polhodiny (Použitie podľa rozhodnutia školy)	10

1 Počet týždenných hodín vyučovania náboženstva sa určí v spolupráci s osobami poverenými cirkevnými úradmi. Etika sa vyučuje od 8. ročníka

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín pre gymnázia nadstavbovej formy (roč. 8-11)

Šesťročná nadstavba (stav február 2004)

Predmety, predmetové skupiny /profilácia	Kontingenty
Náboženstov/etika ¹	7
Nemecký jazyk	17
Dejepis	8
1.a 2. Cudzí jazyk	31
Matematika	18
Šport	10
Prírodné vedy	18
Zemepis-hospodárstvo(ekonomika) – náuka o spoločnosti(GWG)	8
Umelecké predmety	15
Polhodiny (Použitie podľa rozhodnutia školy)	8

¹ Počet týždenných hodín vyučovania náboženstva sa určí v spolupráci s osobami poverenými cirkevnými úradmi. Etika sa vyučuje od 8. ročníka.

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín pre gymnázia nadstavbovej formy (roč. 11)

Nadstavba reálnej školy (stav február 2004)

Predmety, predmetové skupiny /profilácia	Kontingenty
Náboženstov/etika ¹	2
Nemecký jazyk	4
Dejepis	2
Anglický jazyk	8
Francúzsky jazyk	
Matematika	4
Šport	2

Prírodné vedy	6
Zemepis-hospodárstvo(ekonomika) – náuka o spoločnosti(GWG)3	
Umelecké predmety	2
Polhodiny (Použitie podľa rozhodnutia školy)	2

¹ Počet týždenných hodín vyučovania náboženstva sa určí v spolupráci s osobami poverenými cirkevnými úradmi. Etika sa vyučuje od 8. ročníka.

In:<http://www.bildung-staerkt-menschen.de/unterstuetzung/schularten/gymnasium/kontingentstudentafel>

4. Hodnotenie kvality vzdelávania

Prvým nástrojom hodnotenia výsledkov školskej práce a kontrolou kvality na konci etapy vzdelávania sú vzdelávacie štandardy. Takýmto spôsobom sa zabezpečuje stálosť vo vzdelávaní a tiež nadväznosť medzi etapami vzdelávania.

Ďalšími sú diagnózy učebného stavu žiaka v tret'om a piatom ročníku ako aj ročné práca vo šiestom a ôsmom ročníku.

Prostriedkami evalvácie sú na základnej škole **diagnostické práce**, na školách v rámci ďalšieho stupňa vzdelávania sú to **porovnávacie práce**. Obidve sú zadávané centrálné vždy na konci vzdelávacej oblasti tak, ako je to stanovené vo vzdelávacích štandardoch. Úlohy v rámci prác sú zadávané centrálné *Spolkovým inštitútom pre výchovu a vyučovanie*. Prostriedkom evalvácie sú tiež **centrálné záverečné skúšky**.

Ministerstvo kultúry, mládeže a športu Baden – Württemberg v spolupráci so Spolkovým inštitútom pre rozvoj škôl vypracovali zbierku nástrojov hodnotenia pre školy tzv. EiS (Evaluationsinstrumente für Schulen), ktoré môžu školy použiť ako prostriedky vlastnej evalvácie (pozri <http://www.schule-bw.de/unterricht/schulenetwicklung/eis>). Nástroje sú usporiadané podľa rôznych ťažiskových tém pre školy, resp. podľa rôznych funkcií ako:

- učebné výsledky a vyučovacie procesy
- profesionalita učiteľov
- riadenie školy a školský management
- triedna a školská klíma
- vzťahy s prvkami nachádzajúcimi sa mimo školy
- zabezpečenie kvality a management kvality
- nešpecifické postupy k všeobecným problémovým otázkam školy
- prehľadné evalvácie

Diagnostické a porovnávacie práce

Pomocou týchto hodnotiacich nástrojov sa zisťuje učebná úroveň žiaka. Na základnej škole sa používajú diagnostické práce (Diagnosearbeiten), ktoré nie sú hodnotené. V školách poskytujúcich sekundárne vzdelávanie (Hlavná škola, reálna škola a gymnázium) sa označujú podobné práce ako porovnávacie (Vergleichsarbeiten). Žiakom sa zadávajú na konci ročníka ako dodatočná práca a sú známikované. Úlohou daných prác, ktoré píše žiaci krátko pred skončením školského roka je zistiť či a do akej miery žiaci dosiahli kompetencie, ktoré sa požadujú v učebných štandardoch (základnom kurikule) pre všeobceno-vzdelávacie školy a to v dvojročných vzdelávacích etapách. Ich ciele nie sú totožné s klasickými triednymi prácami, ktoré majú zistiť žiacku úspešnosť v aktuálnej učebnej látke. Diagnostické a porovnávacie práce

majú preskúšať trvalé učebné výsledky žiakov. Od škol. roka 2005/2006 sú povinné všetky všeobecno-vzdelávacie školy hodnotiť žiacke výsledky aj pomocou spomínaných prác.

Školy si môžu porovnávať svoje výsledky s inými školami. Dané výsledky majú školy informovať o ich výučbovej úspešnosti a sú tak prostriedkom školského zabezpečovania kvality vzdelávania (najmä v rámci internej evalvácie; v budúcnosti budú tiež prostriedkami vonkajšej evalvácie).

Diagnostické a porovnávacie práce (ich položky - úlohy) sú vopred predtestované na vybranej vzorke žiakov pričom sa zisťujú či úlohy (práce) zodpovedajú kritériam:

- aký stupeň obtiažnosti má daná úloha? Je možné pomocou nej dobre stanoviť rozdiely vo výkonoch slabších a silnejších žiakov?
- Ako presne sa meria výkon žiaka pomocou danej práce? Meria sa skutočne pomocou práce to čo sa má merať?

Diagnostické a porovnávacie práce (úlohy pre ne) sú tvorené v špeciálnych skupinách, ktorých úlohou je hľadať testové úlohy (Aufgabenfindungsgruppen). Sú zložené z dvoch školských praktikov (učiteľov) a dvoch odborníkov pre vzdelávací štandard predmetu, resp. odborového didaktika a tiež pracovníka *Spolkového inštitútu pre výchovu a vyučovanie* (Landesinstitut für Erziehung und Unterricht). Štatistickú analýzu testov majú na starosť psychológovia inštitútu, pedagogicko-didaktické vyhodnotenie výsledkov analýzy majú za úlohu opäť predmetové skupiny.

Školy majú pred zadávaním prác k dispozícii podkladové materiály:

- *Upozornenia pre učiteľov* – obsahujú informácie potrebné pre zadávanie prác (vrátane vymenovania vzdelávacích štandardov, ktoré sú podkladom úloh a tiež usmernenie ako majú učitelia opraviť žiacke odpovede (učitelia sami opravujú dané práce)
- *Pracovné listy pre žiakov* k rozmnoženiu – obsahujú úlohy – žiaci odpovedajú priamo do listov; v špeciálnej kolonke učiteľ zaznačí hodnotenie každej žiackej odpovede;
- *Mapu v exceli na vyhodnotenie* – obsahuje viaceré rôzne formuláre a diagramy a sú „samovyhodnocovacie“. Keď učiteľ zakrúžkuje žiacke výsledky v excel mape program mu spracuje automaticky a bezprostredne výsledky triedy.

Materiály získajú školy výlučne cez chránenú sieť Intranet školskej správy. Počítače, ktoré zabezpečujú prístup na túto sieť sú dodávané na všetky školy.

Vyhodnocovanie výsledkov: pomocou Excelu automaticky na viacerých úrovniach:

- úroveň úloh: pre každú úlohu je vyhodnotený, koľko krát ju žiaci v triede vyriešili
- úroveň žiakov: pre každého žiaka sa zobrazí koľko úloh celkovo vyriešil (učiteľ tak získa prehľad o úspechoch každého žiaka)
- úroveň triedy: vypočítaním strednej hodnoty triedy a porovnaním s inými školami v krajine získa učiteľ informáciu o úspechu ich učiteľskej práci

5 Zhodnotenie stavu vzhľadom na pripravovanú reformu v SR

Školský systém v Bádensku-Württembersku a tiež v Nemecku predstavuje dobre organizovaný a širokorozvetvený systém. Žiaci si od nižšieho stupňa sekundárneho vzdelávania môžu vyberať medzi rôznymi druhmi škôl, hneď v úvodných ročníkoch (5. až 6.) sa im venuje špeciálna podpora, majú možnosť sa zorientovať, v tejto fáze sa rozhodne o ich ďalšom štúdiu. Táto orientačná fáza je zväčša súčasťou rôznych druhov škôl v rámci sekundárneho vzdelávania I, v niektorých prípadoch tvorí dokonca samostatný stupeň vzdelávania nezávisle od druhu školy (schulartunabhängige Orientierungsstufe). Žiaci sa teda profilujú pomerne skoro (od druhého stupňa našej základnej školy) to smerom buď k všeobecnému (Gymnasium) vzdelávaniu alebo odbornému (Hauptschule, Realschule). Pomerne široký priestor sa venuje práve odbornému vzdelávaniu, ktoré je aj najviac navštevovaným zo strany žiakov a najviac inovovaným vzhľadom na potreby praxe. Najmä v rámci duálneho (kombinovaného systému vzdelávania) prevažne na základných odborných školách (Berufsschule) nadobudnú žiaci zručnosti v spojitosti s praktickým uplatnením v konkrétnom podniku. Ďalšie druhy odborných škôl v rámci sekundárneho vyššieho stupňa vzdelávania (Berufsfachschule, Fachoberschule, Berufsoberschule)

ponúkajú možnosti štúdia na odborných vysokých školách. Dobre premyslené sú tiež kombinácie v rámci možného študijného vývinu žiaka. V rámci štúdia môže žiak prestupovať na rôzne druhy škôl, dopĺňať a meniť si svoju kvalifikáciu. Pomerne široký priestor vo výbere obsahu vzdelávania a vlastnej profilácie majú žiaci špeciálne v rámci gymnaziálneho štúdia, na vyššom stupni v rámci kurzového systému (nahrádza triedny), kedy popri povinných kurzoch (tvorené učivom ťažiskových predmetov, predmetových skupinách) si vyberajú z mnohých nepovinných kurzov a spoluvytvárajú svoj študijný profil. Najmä v posledných dvoch ročníkoch (11 a 12) ako príprava na maturitu a štúdiám na vysokej škole má toto vzdelávanie mimoriadny význam. Rozdielom oproti Slovensku je nemecká 12 ročná povinná školská dochádzka (od 6.-18 rokov).

Zaujímavá z pohľadu realizovania reformy školského vzdelávania v SR je reforma nemeckého špeciálne Bádensko-Württemberského systému vzdelávania, ktoré sa od škol. roku 2004/2005 začína uplatňovať v praxi.

Medzi hlavné ciele reformy patrilo:

- posilniť základné a všeobecné vzdelávanie
- zmeniť školskú kultúru a kultúru vyučovania na dedinských školách
- zmenšiť vyučovací obsah a otvoriť priestor pre rozvoj špecifických koncepcií škôl, ich profilov, projektovo-orientovaného vyučovania, vnútornú diferenciaciu škôl ako aj rozšíriť možnosti podpory žiakov.
- docieľiť posilnenie školského dialógu medzi zložkami participujúcimi na procese vzdelávania učiteľov, žiakov, rodičov, obec a mimoškolských partnerov dovnútra i navonok ako aj transparentnosti tohto procesu.

Spôsoby presadenia cieľov: Existuje záväzný rámec pre školy, kde sú stanovené základné ciele a kompetencie, ako aj obsahy a nároky (učebné plány, vzdelávacie štandardy). V učebných plánoch pre jednotlivé druhy škôl sú vytvorené priestory, ako tvorivo dosiahnuť ciele. Školy sa tiež pomocou vlastných školských kurikul spolupodieľajú na tvorbe učebného plánu. Realizácia vzdelávacích štandardov, povinnosť škôl spracovať vlastné školské kurikulum a s tým spojená individuálna tvorba časti vzdelávacieho plánu, ktorá je špecifická pre školy, vedie školy k tomu, aby si vytvárali vlastné cesty – otvárajú sa im šance pre inováciu. Učitelia majú široké možnosti pri realizácii učebných plánov. Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín im umožňuje zvoliť si organizáciu školského vyučovania.

Formuláciou vzdelávacích štandardov, ktoré obsahujú základné kurikulum a úlohou pre školu tvoriť si vlastné školské kurikulum nastala zmena riadenia (regulácie) vzdelávania. Riadenie sa neuskutočňuje primárne pomocou detailných úloh (na vstupe), ale pomocou hodnotenia učebných výsledkov, ktoré sa orientujú na vzdelávacie štandardy. Z input-orientovanej regulácie sa prešlo na output-orientovanú reguláciu, ktorá sa vzťahuje na výsledky žiakov (školy).

Zmena tejto organizačnej a riadiacej filozofie vzdelávania, ktorá môže byť vzorom i pre nás umožňuje školám veľkú samostatnosť a zodpovednosť.

Zmena kultúry vyučovania nastala cez vytvorenie nadpredmetových učebných východísk a projektovo orientované vyučovanie ako častej organizačnej formy vyučovania, „zoštiehnenie“ učebných predmetov tvorbou predmetových zväzov ako aj rozšírením školského vyučovania do mimoškolskej oblasti (participácia komún, podnikov, závodov na výučbovom procese) . Škola sa otvára navonok, necháva viac participovať rodičov na priebehu vzdelávacieho procesu v škole (rôzne rodičovské rady), ktoré na spolkovej úrovni môžu participovať na tvorbe vzdelávacieho obsahu.

Zaviedlo sa teda základné kurikulum, ktoré predpisuje základné učivo na 2 tretiny vyučovacieho času a školské kurikulum – prostredníctvom ktorého jedna tretina školám zostáva na profiláciu. Predmetové zväzy umožňujú rozvoj myslenia a učenia žiakov v súvislostiach. To že dôraz sa kladie v rámci všetkých učebných štandardoch na rozvoj sociálnych, metodických, personálnych nielen odborných kompetencií žiakov, svedčí o iných prioritách vo vzdelávaní žiakov ako je tomu doposiaľ u nás. Podpora odborných kompetencií zase svedčí o dôležitosti celostného nielen jednostranného na faktografické poznatky zameraného učenia žiakov

z hľadiska ich kognitívneho vývinu. Významným prvkom z hľadiska rozvoja spomínaných kompetencií sú výučbové formy ako nadpredmetové vyučovanie, projektové vyučovanie. Medzi nadpredmetové témy, ktoré sú zapracované do základných pedagogických dokumentov alebo sa realizujú ako samostatné školské akcie či projekty v spolupráci s mimoškolskými partnermi patrí Mediálna výchova (Medienerziehung), Životné prostredie a výživa (Umwelt und Ernährung), Krajinoveda (Landeskunde), Dopravná výchova (Mobilitäts-und Verkerserziehung), Šach na škole (Schach an der Schule), Sociálne učenie (Soziales Lernen), školské projekty (Schulprojekte), právnické upozornenia (Juristische Hinweise), vzdelávanie z oblasti stravovania a spotrebiteľského správania pod názvom preukaz o vedení domácnosti (Haushaltsführerschein), Dôraz na spájanie výučby s praktickým životom najmä pomocou predmetových zväzov, špeciálna podpora prírodovedného, technického a jazykového vzdelávania sú príznačné črty nemeckého vzdelávacieho systému.

Reforma vzdelávania sa začína len od tohto školského roka uplatňovať v praxi, nie sú ešte k dispozícii empirické štúdie analýzy výsledkov, čo do efektívnosti vzdelávania. Ozývajú sa otázky zo strany verejnosti, či sa napr. žiaci gymnázií nebudú učiť viac ako doposiaľ, či štandardy predpisujú kompetencie, ktoré budú skutočne testovateľné. Na hodnotenie si však budeme musieť počkať minimálne do prvých výsledkov testovania (koniec tohto školského roka). Faktom však zostáva, že žiaci škôl Bádenska-Württemberska v medzinárodných štúdiach PISA v rámci porovnania s inými spolkovými krajinami dosahujú veľmi dobré výsledky. PISA kritéria sú zakomponované aj do vzdelávacích štandardoch jednotlivých predmetov, a stávajú sa predmetom centrálného testovania učebných výsledkov žiakov.

Literatúra:

1. Der Bildungsplan kurz vorgestellt. „Bildung stärkt Menschen“ In: http://www.bildung-staerkt-menschen.de/schule_2004/bildungsplan_kurz
2. Bildungsstandards im Fach Deutsch für den Mittleren Schulabschluss. In: http://www.kmk.org/schul/Bildungsstandards/Deutsch_MSA_BS_04-12-03.pdf
3. Bildungsstandards im Fach Mathematik für den Mittleren Schulabschluss. In: http://www.kmk.org/schul/Bildungsstandards/Mathematik_MSA_BS_04-12-2003.pdf
<http://www.bildungsstandards-bw.de/>
4. Bildung stärkt Menschen – Bildungsplan 2004 – Häufig gestellte Fragen zum Bildungsplan. In: http://www.bildung-staerkt-menschen.de/schule_2004/fragen_zum_bildungsplan/
5. http://www.bildung-staerkt-menschen.de/schule_2004/golssar/index/html
6. <http://www.bildungstaerktmenschen.de/service/downloads/Niveaunkretisierung/Gymnasium/gynkd040719.pdf>
7. <http://www.bildung-staerkt-menschen.de/unterstuetzung/schularten/grundschule/kontingentstuentafel>
8. http://www.bildung-staerkt-menschen.de/unterstuetzung/schularten/hauptschule_werkrealschule/kontingentstuentafel
9. <http://www.bildung-staerkt-menschen.de/unterstuetzung/schularten/realschule>
10. <http://www.bildung-staerkt-menschen.de/unterstuetzung/schularten/gymnasium/kontingentstuentafel>
11. KMK- Bildungsstandards : Konsequenzen für die Arbeit an bayerischen Schulen. München: Staatsinstitut für Schulqualität und Bildungsforschung, 2005, 98 s.
12. Gymnasium: Das Neue im Bildungsplan für das Gymnasium. In: http://www.bildung-staerkt-menschen.de/schule_2004/bildungsplan_kurz/gymnasium
13. Gymnasium 2004: Das pädagogische Konzept: In: <http://www.kmbw.de/servlet/PB/s/q6erc518isob711foow43ootaz18ftce2/menu/1099153/index.html>
14. <http://www.kmk.org/schul/Bildungsstandards/bildungsstandards.htm>

15. Schulgesetz für Baden-Württemberg (SchG) z 1.8.1983 (GBL. S.397; K.u.U.S.584).
16. <http://www.schule-bw.de/unterricht/schulenetwicklung/eis>
17. Stellungnahme zu den Bildungsstandards Juli 2003. In: <http://www.phy-bw.de/Standpunkte/Bildungspolitik/bildungsstandards2003.html>
18. Statistisches Bundesamt. In: <http://www.destatis.de/download/d/biwiku/schularten.pdf>
19. Statistisches Bundesamt. In: <http://www.destatis.de/basis/d/biwiku/ausgtab1.php>
20. © Statistisches Landesamt Baden-Württemberg. In: <http://www.statistik.baden-wuerttemberg.de/FinSteuern/Landesdaten/LRt1803.asp>
21. Tatsachen über Deutschland. Berlin : Auswärtiges Amt, 2003. S.312-327.
22. Tatsachen über Deutschland. Berlin : Auswärtiges Amt, 2000. S.425-436.
23. [http://www.vdp-bw.de/.](http://www.vdp-bw.de/)

Príloha č.1

Glosár odborných termínov

Vzdelávacie štandardy

Učebný plán predpisuje pre každý predmet a skupinu predmetov vzdelávacie štandardy. Vzdelávacie štandard stanovuje aké odborné, osobnostné, sociálne a metodické kompetencie musia žiaci nadobudnúť do konca určitého ročníka. Vzdelávacie štandardy sú bázou pre centrálnu skúšku a porovnávaciu prácu. Tieto sa vzťahujú na obsahy základného kurikula (kerncurriculum). Takto je zabezpečená porovnateľnosť školských nárokov i výsledkov.

Evalvácia

Školám bol prostredníctvom nového učebného plánu vymedzený väčší priestor pre pedagogické rozhodnutia a tým viac zodpovednosti. Aby sa však školy rozvíjali porovnateľným spôsobom na každej škole sa s istotou dosiahli vzdelávacie štandardy, budú školy pravidelne podrobené evalvácií. Školy tak získajú systematické hodnotenie účinnosti školy a vyučovania, spätnú väzbu o svojich silných a slabých stránkach. Prostriedkami evalvácie sú na základných školách *diagnostické práce* a v ďalších školách *porovnávaciu prácu*. Obidve sa budú písať v rámci centrálneho zadávania úloh vždy na konci určeného obdobia (určia vzdelávacie štandardy). Tiež centrálnu záverečnú skúšku sú prostriedkami evalvácie. Popri preskúšaní učiva vzdelávacích štandardov sa tu hodnotia tiež iné oblasti.

Predmetové skupiny

V učebnom pláne sú vymedzené povinne predmetové skupiny: Na hlavnej škole sú to:

- Svet-čas-spoločnosť
- Látka-príroda-technika
- Hospodárstvo-práca-zdravie
- Hudba-šport-tvorba

Obsahy učiva jednotlivých oblastí sú vymedzené v úzkej vzájomnej prepojenosti a v súlade. Takto je možné sprostredkovať žiakom nadpredmetovú vzťahy v celkovom kontexte.

Základné kurikulm (Kerncurriculum)

Kompetenciam, ktoré sú vymedzené vo vzdelávacích štandardoch sú priradené v základnom kurikule záväzné obsahy. Ich výber bol robený podľa ich významu pre rozvoj žiackych kompetencií. Obsahy majú byť sprostredkované v asi dvoch tretinách vyučovacieho času. Základné kurikulm odzrkadľuje záväzný obsah predmetu alebo predmetového zväzu.

Kompetencie

Kompetencia je ponímaná ako komplexná spôsobilosť, ktorá vznikne správnym vnímaním, usudzovaním a schopnosťou konať a predpokladá porozumenie dôležitých obsahov. Ide o súbor postojov, schopností a poznatkov.

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín

Kontingenčná tabuľka vyučovacích hodín vymedzuje pre každý druh školy, celkový počet týždenných vyučovacích hodín v školských rokoch a to za vymedzenú dobu štúdia. Ako sa však rozložia tieto týždenné vyučovacie hodiny na ročníky ostáva v kompetencii škôl. Vytvorí sa tak priestor pe školy, aby využili rozdelenie hodín na určenie ťažiska a vytvorili tak vlastné školské koncepcie.

Konkretizácia úrovne/praktické príklady

Pri konkretizácii úrovne má byť pomocou konkrétnych príkladov zreteľná úroveň vzdelávacieho štandardu. Príklady pre rôzne školské druhy predstavujú praktickú pomoc pri práci so štandardmi.

Školské kurikulum

Školské kurikulum dopĺňa a prehĺbuje ustanovenia ťažiskového kurikula. Dopĺňa základné kurikulum jednotlivých predmetov a predmetových zväzov o prvky, ktoré spájajú odbory tvoria profil školy. Len na základe súhry základného a školského kurikula je možné získať kompetencie, ktorých dosiahnutie sa žiada vo vzdelávacích štandardoch. Školské kurikulum si tvoria a rozvíjajú školy vzhľadom na svoju špeciálnu výchovno-vzdelávaciu úlohu a konkrétne podmienky práce. Ich tvorba si vyžaduje konštruktívnu spoluprácu učiteľov školy. Žiaci ako aj rodičia sa tiež podieľajú a spolupracujú na tvorbe. Školské kurikulum vstúpi do platnosti až na základe rozhodnutia učiteľskej konferencie po vypočutí a odsúhlasení rodičovskej rady na školskej konferencii. Stáva sa záväzným pre všetkých členov školskej obce.

Koncepcia školy

Školské kurikulum je východiskom pre školskú koncepciu. Tá obsahuje všetky prvky a aspekty, ktoré vytvárajú profil a špecializáciu školy a ďalej sa rozvíja. Koncepcia sa vyvíja za spolupráce vedenia školy a učiteľov. Do procesu sú zapojení aj žiaci, rodičia, mimoškolskí partneri. Tým sa zabezpečí školský dialóg a otvorenosť školy dovnútra i navonok.

Preklad zo stránky *Ministerstvo pre kultúru, mládež a šport Baden Württemberg* In: http://www.bildungstaerkt-menschen.de/schule_2004/golssar/index/html.

Príloha č.2

Základné výdavky verejného rozpočtu na vzdelávanie, vedu a kultúru				
Orgány štátnej správy alebo samosprávy	2000	2001	2002 dočasne je	2003 má byť
Podľa orgánov štátnej správy alebo samosprávy v mil. EUR				
Spolu	84 420	87 207	90 134	90 997
Spolková krajina	9 328	10 178	10 530	10 956
Spolkové krajiny	60 998	62 293	64 688	65 150
Obce a Účelové zväzy	14 094	14 735	14 916	14 892
Indikátory pre vzdelávanie, vedu a kultúru spolu				
V mil. EUR	84 420	87 207	90 134	90 997
EUR na obyvateľa	1 027,22	1 059,18	1 092,87	1 103,04
Podiely na celkovom rozpočte v %	16,84	17,29	17,96	18,06
Podiely na hrubom domácom produkte v %	4,17	4,23	4,27	4,30
Indikátory pre vzdelávanie				
v mil. EUR	68 315	70 454	73 287	74 015
EUR na obyvateľa	831,25	855,70	888,59	897,19
Podiely na celkovom rozpočte v %	13,63	13,97	14,61	14,69
Podiely na hrubom domácom produkte v %	3,37	3,42	3,47	3,50
Indikátory pre vedu, výskum okrem vysokých škôl				
V mil. EUR	8 803	9 342	9 661	9 616
EUR na obyvateľa	107,12	113,47	114,26	116,56
Podiely na celkovom rozpočte v %	1,76	1,85	1,88	1,91
Podiely na hrubom domácom produkte v %	0,43	0,45	0,45	0,45
Indikátory pre kultúru				
v Mill. EUR	7 302	7 411	7 466	7 366
EUR na obyvateľa	88,84	90,01	90,01	89,29
Podiely na celkovom rozpočte v %	1,46	1,47	1,48	1,46
Podiely na hrubom domácom produkte v %	0,36	0,36	0,35	0,35
Aktualizácia 17. Februára 2004				

©Podľa štatistického spolkového úradu Nemecka 2004. In: <http://www.destatis.de/basis/d/biwiki/ausgtab1.php>;

Výdavky pre verejné školy na žiaka v roku 2001 podľa druhu školy a krajín v euro

Spolková krajina	Všeobecno- vzdelávacie školy	Odborné školy	Z toho: Odborné školy v duálnom systéme	Všetky školské druhy
Baden- Württemberg	4800	3900	2200	4600
Bayern	5000	3100	2200	4600
Berlin	5500	3200	2200	5100
Brandenburg	4200	2200	1800	3800
Bremen	5400	3500	2400	4900
Hamburg	6800	4700	3000	6300
Hessen	4700	3400	2300	4400
Mecklenburg- Vorpommern	4500	2500	1800	4000
Niedersachsen	4800	3200	1800	4500
Nordrhein- Westfalen	4600	3000	2000	4300
Rheinland-Pfalz	4600	3200	2000	4300
Saarland	4300	3400	2300	4100
Sachsen	4400	2500	1700	4000
Sachsen-Anhalt	4800	2700	1700	4400
Schleswig- Holstein	4600	3300	2400	4400
Thüringen	5200	2900	1900	4700
Nemecko	4800	3200	2100	4500
Bývalé spolkové územie	4700	3300	2100	4400
Nové krajiny	4600	2600	1800	4200
Mestské štáty	5900	3700	2500	5400

Pozn.:

Vo výške finančného príspevku sú zarátané príspevky pre školskú administratívu

Pre školy v duálnom systéme platí skrátená výučba/Teilzeitunterricht

©Podľa štatistického spolkového úradu Nemecka 2004. In:
<http://www.destatis.de/download/d/biwiku/schularten.pdf> ;

Výdavky pre verejné všeobecno-vzdelávacie školy na žiaka v roku 2001 podľa druhu školy a krajín v euro

Spolková krajina	Všeobecno-vzdelávacie školy z toho:							
	Zákl. školy	Nezávislý Orientačný stupeň	Hlavné školy	Školy s viacerými postupmi vzdelávania	Reálne školy	Gymnázia	Integrované celostné školy	Špeciálne školy
Baden-Württemberg	3600		5000		4300	5700		13200
Bayern	4000		5200		5000	6100		9100
Berlin	4200	5300			4600	5400	6400	14100
Brandenburg	3100	3700			3500	4000	4600	10700
Bremen	4400	5100	5700		4500	5900	5900	14800
Hamburg	5800		6700			6300	7500	15700
Hessen	3600	4900	5600		4900	4700	5100	11900
Mecklenburg-Vorpommern	3900		5500	4500	4100	4200		9300
Niedersachsen	3800	4500	5300		4600	5700		11600
Nordrhein-Westfalen	3500		4900		3800	5100	5500	11300
Rheinland-Pfalz	3700		4900	4500	4000	5400		10000
Saarland	3600			4300		4800	4700	11000
Sachsen	3800			4000		4400		10400
Sachsen-Anhalt	4100	4100		4900	4900	4900		9900
Schleswig-Holstein	3500		4600		4400	5600		10700
Thüringen	4800			4900		5000		10800
Nemecko	3800	4500	5100	4400	4300	5300	5500	11200
Bývalé spolkové územie	3700	4600	5100	4500	4300	5500	5500	11300
Nové krajiny	3900	3900		4400	4200	4500		10200
Mestské štáty	4700	5300	7200		5000	5700	6800	14700

©Podľa štatistického spolkového úradu Nemecka 2004. In: <http://www.destatis.de/download/d/biwiki/schularten.pdf> ;

Výdavky spolkovej krajiny Baden-Württemberg od roku 1953 pre vybrané oblasti

Rok	Výdavky spolu	Z toho na...							
		Verejná bezpečnosť A poriadok	Právna ochrana	Školy	Veda a výskum	Soc. zabezpečenie	Zdravie šport a oddych	Stravovanie Poľnohosp. lesníctvo	Doprava a správa
Mill. EUR ^{*)}									
1953	1.207	40	43	145	55	105	26	60	45
1954	1.213	46	47	165	61	100	28	61	53
1955	1.359	48	50	174	70	129	28	64	61
1956	1.568	56	55	198	90	164	32	69	81
1957	1.782	63	59	210	104	183	33	115	85
1958	2.040	72	67	248	124	186	37	127	105
1959	2.037	71	68	243	140	185	42	128	112
1960	2.235	77	76	263	167	200	48	133	117
1961	2.610
1962	3.072	111	102	411	241	250	83	273	154
1963	3.363	102	108	381	292	254	84	215	220
1964	3.579	112	114	439	348	229	105	250	215
1965	3.954	122	124	543	418	257	106	260	228
1966	4.222	132	132	581	437	268	114	250	248
1967	4.449	136	138	612	449	289	124	233	229
1968	4.622	152	148	656	481	284	124	274	242
1969	5.163	176	163	742	554	286	130	229	392
1970	5.731	157	174	842	729	291	157	243	292
1971	6.634	242	208	1.054	970	335	179	228	302
1972	7.421	260	227	1.169	1.069	397	221	229	458
1973	8.629	299	255	1.335	1.145	729	412	222	527
1974	9.884	376	302	1.543	1.384	817	509	247	599
1975	10.509	400	327	1.705	1.515	934	530	261	653
1976	11.379	417	339	1.865	1.545	647	534	256	655
1977	12.541	458	364	2.083	1.728	802	585	270	718
1978	13.614	517	391	2.266	1.829	848	585	306	734
1979	14.981	576	444	2.466	1.994	933	459	327	830
1980	16.361	626	492	2.625	2.293	951	508	345	859
1981	16.355	656	529	2.719	2.307	959	440	307	818
1982	16.691	664	549	2.733	2.017	931	500	295	783
1983	17.487	692	564	2.798	2.090	793	495	307	824
1984	18.243	710	571	2.812	2.049	778	488	297	898
1985	18.841	728	577	2.907	2.118	686	486	309	898
1986	19.845	759	597	2.998	2.247	772	468	355	948
1987	21.035	796	622	3.109	2.231	866	503	414	978
1988	22.009	818	642	3.179	2.307	961	582	400	992
1989	22.917	850	642	3.236	2.423	1.120	598	478	983
1990	24.432	905	667	3.368	2.653	1.509	649	520	959
1991	26.540	948	714	3.592	3.015	1.451	691	632	1.043
1992	27.479	1.034	767	3.858	3.194	1.372	730	651	1.250

Rok	Výdav- ky spolu	Z toho na...							
		Verej- ná bez- pečnosť A poriadok	Právna ochrana	Školy a výskum	Veda	Soc. zabez- peč- nie	Zdravie šport a oddych	Stravovanie Poľnohosp. lesníctvo	Doprava a správa
Mill. EUR ^{*)}									
1993	28.517	1.101	814	4.050	3.176	1.516	755	639	1.290
1994	29.413	1.142	840	4.179	3.239	1.574	719	575	1.306
1995	30.836	1.173	881	4.422	3.230	1.473	738	600	1.341
1996	31.862	1.199	897	4.646	3.209	1.328	664	542	1.758
1997	31.727	1.208	897	4.724	3.141	1.260	675	514	1.625
1998	34.551	1.239	911	4.765	3.125	1.195	641	518	1.609
1999	31.952	1.258	924	4.882	3.409	1.159	638	516	1.606
2000	30.427	1.287	939	4.998	3.510	1.131	660	573	1.710
2001	31.675	1.341	950	5.172	3.563	1.166	706	623	1.739
2002	30.975	1.705	1.211	6.446	3.598	1.500	669	675	1.917
2003	31.717	1.741	1.215	6.557	3.306	1.579	676	635	1.798

*)Pozn. Do roku 2001: V EUR prepočítané DM-hodnoty (kurz 1,95583)

© Statistisches Landesamt Baden-Württemberg

In: <http://www.statistik.baden-wuerttemberg.de/FinSteuren/Landesdaten/LRt1803.asp>

